

**Vergelijking van Nederlandse en Tsjechische
filmfestivals**

Bakalářská práce

Nizozemská filologie

Srovnání nizozemských a českých filmových festivalů

Comparison of Dutch and Czech film festivals

Lukáš Vlček

Vedoucí práce: Mgr. Kateřina Křížová, Ph.D.

Olomouc 2014

Verklaring:

Ik verklaar, dat ik mijn scriptie zelfstandig heb geschreven en alle gebruikte bronnen heb vermeld.

Prohlašuji, že jsem svou bakalářskou práci vypracoval samostatně a uvedl v ní veškeré zdroje, které jsem použil.

V Olomouci 7. května 2014

Lukáš Vlček

Dankbetuiging:

Graag wil ik mijn dank uitspreken aan Mgr. Kateřina Křížová, Ph.D. voor haar begeleiding, behulpzaamheid, geduld en adviezen die mij geholpen hebben tijdens het schrijven van deze scriptie.

Inhoud

0. Inleiding	5
1. Traditie van filmfestivals in Tsjechië en Nederland	7
2. IFF Karlovy Vary	11
2.1. Geschiedenis van het IFF Karlovy Vary	11
2.2. Karakteristiek van het IFF Karlovy Vary	14
2.3. De huidige vorm van het IFF Karlovy Vary	17
3. IFF Rotterdam	23
3.1. De geschiedenis van het IFF Rotterdam	23
3.2. Karakteristiek van het IFF Rotterdam	28
3.3. De huidige vorm van het IFF Rotterdam	30
4. Vergelijking van het IFF Rotterdam en het IFF Karlovy Vary	37
4.1. Aantal bezoekers	37
4.2. Aantal premières	38
4.3. Ondersteuning van nieuwe films	39
4.4. Posters	39
5. Conclusie	42
Literatuur	45
Resumé v češtině	48
Summary	49
Anotace	50

0. Inleiding

Het onderwerp van mijn scriptie zijn filmfestivals. Hierbij zal ik me richten op de vergelijking van de grootste internationale filmfestivals in Tsjechië en Nederland, namelijk het Internationaal filmfestival van Karlovy Vary (IFF Karlovy Vary) en het International Film Festival Rotterdam (IFF Rotterdam). Mijn belangstelling voor filmfestivals is gebaseerd op de filmwetenschap, die ik als tweede vak studeer. Daarnaast maak ik deel uit van het organisatieteam van filmfestivals AFO¹ en PAF² binnen de vakgroep Film en theater wetenschap in Olomouc. Verder bezoek ik regelmatig de Zomer Film School in Uherské Hradiště (Letní filmová škola) en IFF Karlovy Vary. Filmfestivals zijn voor mij een plek waar ik verschillende artistieke films kan zien.

Waarom zijn filmfestivals zo belangrijk voor de filmwereld? Voor „kleine“ films, jonge filmmakers en minder populaire genres (zoals korte en experimentele films) zijn festivals de enige plek waar deze films worden vertoond en een publiek vinden. Hierdoor hebben filmfestivals een belangrijke positie in de film wereld; zij trekken wereldwijde aandacht en ze zijn belangrijk voor ontwikkeling van nieuwe films.

De oprichting en massieve uitbreiding van festivals verandert de consumptie van films. De term *festivalfilm*³ wordt gebruikt voor films die succesvol waren op filmfestivals, maar op grotere schaal geen succes blijken hebben en dusdanig ook niet breed worden gedistribueerd. Juist hierdoor zijn filmfestivals zo belangrijk voor veel kleine, maar interessante films; het publiek heeft immers geen kans om deze films elders te zien.

De organisatie van filmfestivals is geen werk voor de één man alleen. Gedurende het hele jaar werkt een team van organisatoren aan het festival. Zij zijn verantwoordelijk voor zowel de organisatorische zaken, de film selectie, maar ook het samenstellen van de gastenlijst.

In deze scriptie ligt de nadruk op de organisatie en het management van filmfestivals in Rotterdam en Karlovy Vary. Om deze twee festivals in een bredere context te plaatsen, worden verschillende filmfestivals van beide landen in het eerste hoofdstuk voorgesteld.

¹ AFO (Academia Film Olomouc) is het documentaire filmfestival – voor meer informatie zie <http://afo.cz/index.php?lang=en>

², PAF (Přehlídka Animovaného filmu) is het animatiefilmfestival – voor meer informatie zie <http://www.pifpaf.cz/en/>

³ DE VALCK, Marijke. *Film Festivals From European to Geopolitics to Global Cinephilia*. Amsterdam: University Press, 2007, p. 176

Hierbij wordt gepoogd om vergelijkbare festivals in Nederland en in Tsjechië te vinden. Het tweede hoofdstuk omvat een beschrijving van het IFF Karlovy Vary en het derde hoofdstuk is gewijd aan het IFF Rotterdam. In deze twee hoofdstukken worden de oorsprong en de geschiedenis van festivals beschreven. Gezien elk van de festivals in een andere politieke situatie werd opgericht, zal er worden gekeken of de tijd van oprichting van deze festivals van invloed blijkt te zijn op de filmselectie. Daarnaast wordt er ook gekeken naar de bedoelingen en de belangrijkste redenen waarmee de festivals zijn opgericht. Er worden ook verschillende secties en prijzen van beide filmfestivals behandeld. Hierbij wordt gekeken of een specifiek type films in de secties domineert. Er wordt ook de huidige vorm van de filmfestivals beschreven met de nadruk op het niveau van de hoofdcompetities van beide festivals. Ik zal me richten op de films uit de laatste twee edities van beide festivals.

Het doel is te onderzoeken in hoeverre beide festivals van belang zijn in hun regio en of zij een eigen profiel hebben. Dit laatste is - gezien de huidige concurrentie van filmfestivals - zeker van belang, omdat het festival hierdoor immers herkenbaar wordt en mensen weten op welk soort filmfestival zij komen en wat voor films zij kunnen verwachten. Het niveau van zowel de competitie als ook de toekomstige ontwikkelingen zullen worden geanalyseerd. Een kort overzicht van verschillen tussen het IFF Rotterdam en het IFF Karlovy Vary komt in het vierde hoofdstuk aan bod. IFF Karlovy Vary valt in de A-categorie, IFF Rotterdam niet. Een vergelijking van de programma's van een festival uit de A-categorie met een festival zonder deze status, zal uitwijzen of een dergelijke status van belang is en garant staat voor de kwaliteit van een filmfestival. Ik verwacht dat het festival met de A-categorie aanmerkelijke films in de hoofdcompetitie heeft en belangrijker is dan festival zonder de A-categorie.

1. Traditie van filmfestivals in Tsjechië en Nederland

Filmfestivals worden gezien als een tegenwicht voor Hollywood films. Terwijl Europese films in Hollywood vaak worden gezien als artistieke films, bekritisieren Europese filmmakers Hollywood films als producten voor de massa. In Europa werd echter het fenomeen filmfestival geboren. Al voor de Tweede Wereldoorlog richtte de fascistische leider Benito Mussolini het filmfestival in Venetië op. Vandaag vinden er over de hele wereld geregeld filmfestivals plaats die jaarlijks miljoenen toeschouwers trekken.

In de geschiedenis van filmfestivals zijn volgens Marijke de Valck⁴ drie stadia van ontwikkeling te zien. De eerste fase begint in 1932 met de oprichting van het filmfestival in Venetië, en eindigt in 1968 met rellen op filmfestivals in Berlijn en Cannes. Na de veelbewogen jaren '60 volgen veranderingen in het festivalformaat. De tweede fase typeert zich dan ook door de onafhankelijke organisatie van de filmfestivals, en eindigt in de jaren '80 wanneer het festivalcircuit zich verder uitbreidde. De professionalisering en industrialisering die de derde etappe typeren gaan tot op heden door. Het IFF Karlovy Vary werd opgericht in de eerste fase en het IFF Rotterdam komt uit de tweede.

De traditie van filmfestivals in Tsjechië begint tijdens het protectoraat. In 1940 werd het eerste filmfestival in Zlín Filmové Žně (De filmische oogst) gehouden. Na de tweede editie in 1941 werd het festival door de nazi's geannuleerd. Sinds 1948 wordt het IFF Karlovy Vary samen met filmfestival Pracujících (Het festival van werkende) georganiseerd.⁵ Vanaf 1966 vindt in Tsjecho-Slowakije het documentairefestival in Olomouc (AFO) plaats. Tijdens de communistische regering werden enkele festivals van lokaal belang opgericht.

De grootste opkomst van filmfestivals in Tsjecho-Slowakije begint na de Fluwelen Revolutie in 1989. De liberale democratische tijd maakt de oprichting van gespecialiseerde filmfestivals en verschillende filmvertoningen mogelijk. Sommige van de jongere festivals hebben belang bij internationale erkenning, zo ook bijvoorbeeld Jihlava International Documentary Filmfestival (MFDF Jihlava), of het animatiefilmfestival Anifest in Teplice. De Tsjechische Republiek, met haar tien miljoen inwoners, heeft meer dan 40 filmfestivals

⁴ DE VALCK, cit. 3, p. 19-20

⁵ SKOPAL, Pavel. *Naplánovaná kinematografie. Český filmový průmysl 1945 až 1960*. Praha: Academia, 2012. p. 313. Šťastné zítřky.

van de verschillende typen, zoals vermeldt door het Tsjechische film center.⁶ Voor een klein land met een kleine markt is dit een groot aantal. De organisatoren moeten vechten voor de subsidies van de ondoorzichtige financiering van het Ministerie van Cultuur, die de financiën zonder duidelijke criteria verdelen.⁷ Wegens gebrek aan financiering moet de leiding van het festival wijzigingen aanbrengen in het programma. Dit was ook op de festivals Zomer film school (Letní filmová škola) en AFO en PAF in Olomouc het geval. Op deze festivals werken studenten en het budget van de festivals is matig. Beide festivals hebben een zekere internationale reputatie. AFO wordt jaarlijks bezocht door beste wetenschappers. PAF verlegt de grenzen van de animatie naar de kinetische kunst, en elk jaar komen belangrijke experimentele filmmakers naar het festival aan.

Het grootste niet-competitieve festival is Zomer Film School die naar het opleiden van jonge toeschouwers streeft. Het festival presenteert meestal archieffilms met begeleidende educatieve activiteiten. Ondanks het feit dat het een klein festival is, komen grote namen uit de filmwereld erop af, zo ook Aki Kaurismäki, Bela Tarr of Ken Loach.

Het festival voor kinderen en jongeren in Zlín is op dit moment wereldwijd het oudste en het grootste filmfestival van zijn soort, zoals vermeld op hun officiële website.⁸ Een vergelijkbaar Nederlands festival is CINEKID in Amsterdam.⁹

De filmfestivals hebben een belangrijke positie omdat ze artistieke filmdistributie vervangen. De digitalisering van klassieke bioscopen veroorzaakte bijna volledig verdwijnen van kunstfilms in klassieke bioscopen. Als gevolg van de concurrentie met multi-bioscopen nemen klassieke bioscopen mainstream productie in hun programma's op. Digitalisering vergemakkelijkt de vertoning van mainstream films. Bioscopen hoeven niet meer te wachten op een oude kopie van de film, maar kunnen de film op de dag van première vertonen. Helaas zijn enkel op filmfestivals artistieke films zien die het verder niet naar de bioscopen halen. Enkel op festivals kan het publiek hedendaagse kunstzinnige Tsjechische producties vergelijken met internationale producties.

⁶ Czech Film Center. Festivaly a trhy. in: *filmcenter.cz* [online] [gebruikt op 05-04-2014] beschikbaar op: <http://filmcenter.cz/cz/festivaly-a-trhy/festivaly-v-cr/100#aktualni>

⁷ DokRevue *Role filmových festivalů v ČR* in: *dokrevue.cz* [online] [gebruikt op 05-04-2014] beschikbaar op: <http://www.dokrevue.cz/clanky/role-filmovych-festivalu-v-cr>

⁸ 54. Zlín Film Festival. Obecné info in: *zlinfest.cz* [online] [gebruikt op 05-04-2014] beschikbaar op: <http://www.zlinfest.cz/24816-obecne-info>

⁹ Voor meer informatie zie <http://www.cinekid.nl/>

Het aantal filmfestivals in Nederland is ongeveer 50.¹⁰ De geschiedenis van Nederlandse filmfestivals is kort. Het oudste, bekendste en grootste filmfestival dat uit 1972 dateert en tot op heden jaarlijks wordt georganiseerd is het IFF Rotterdam.¹¹

Een ander festival van werelds belang in Nederland is het in 1988 opgerichte IDFA (International Documentary Film Festival Amsterdam) dat van lokaal niveau tot een internationaal festival is uitgegroeid.¹² Onder documentaire festivals heeft IDFA het grote toeschouwersaantal. In 2013 werden 222.000 kaartjes verkocht, twee keer zoveel als in Karlovy Vary.¹³ Net als in Rotterdam heeft IDFA een sterke leiding. De directrice van IDFA heet Ally Derks en heeft een belangrijke stem in beslissingen betreffende het programma.¹⁴ Twee documentaires markten *Docs for Sale* en het *Forum* behoren tot het festival. Wegens een vergelijkbare opzet, is het IDFA in Amsterdam vergelijkbaar met het MFDF Jihlava in zowel programma als in de filmselectie. In de Tsjechische Republiek worden documentaires steeds populairder, waardoor zij tot de beste films van het afgelopen jaar horen. Volgens het programma¹⁵ van MFDF Jihlava richt het festival zich op de ontdekking van de nieuwe wereldwijde talenten. Een van de secties is dan ook gewijd aan de filmmakers uit Midden-en Oost-Europa.

In de Tsjechische Republiek heeft MFDF Jihlava het meest ontwikkelde Industry programma.¹⁶ *Emerging producers* verbindt getalenteerde Europese producenten met de filmprofessionals. Het *Inspiration Forum* is een platform voor open debat over de nieuwe richtingen binnen documentaires. Sinds 2007 helpen de organisatoren van MFDF bij de transformatie van het festival AFO. MFDF Jihlava is daarnaast ook politiek zeer geëngageerd. Dit blijkt uit het feit dat ook leden van Pussy Riot¹⁷ zich in 2012 onder de genodigde gasten bevonden. Daarnaast vertoont het filmfestival ook films met politieke

¹⁰ BOERESMA, M. *(Film)festivalisering in Nederland* [online] Masterscriptie Kunstbeleid en -management, tracé Sturing van Creatief Ontwerp Universiteit Utrecht, 2011. [gebruikt op 07-04-2014] beschikbaar op: <http://dspace.library.uu.nl/handle/1874/215496>

¹¹ Zie hoofdstuk 3 van deze scriptie.

¹² International Documentary Film Festival Amsterdam. Organisatie in: *idfa.nl* [online] [gebruikt op 17-04-2014] beschikbaar op: <http://www.idfa.nl/nl/organisatie.aspx>

¹³ International Documentary Film Festival Amsterdam. Festival. In: *idfa.nl* [online] [gebruikt op 17-04-2014] <http://www.idfa.nl/industry/festival.aspx>

¹⁴ HORYNA, Martin. *IDFA / Liberální metropole jako tavící kotol současných dokumentaristických tendencí*. CINEPUR 21, 2014, nr. 91, pp. 10-11

¹⁵ Jihlava Mezinárodní festival dokumentárních filmů. Program. in: *dokument.festival.cz* [online] [gebruikt op 17-04-2014] beschikbaar op: <http://www.dokument-festival.cz/about-us>

¹⁶ Ji.hlava Industry. In: *dokument-festival.cz* [online] [gebruikt op 17-04-2014] beschikbaar op: <http://www.dokument-festival.cz/industry>

¹⁷ Pussy Riot is een feministische rockband, die tegen de politieke leiding in Rusland protesteert.

thema's, en ondersteunt het festival nakoming van mensenrechten. IDFA en MFDF Jihlava weerleggen een algemeen idee van het documentaires als een formaat voor de televisie.

Dankzij een sterke traditie van animatiefilms in Tsjechië zijn animatiefilmfestivals zeer succesvol. Met name in tijden van normalisatie waren animatiefilms een van de belangrijkste exportartikelen voor internationale filmfestivals. Auteurs als Jiří Trnka, Jiří Brdečka of Břetislav Pojar hadden een groot succes met animatiefilms in zowel Tsjechië als in het buitenland. Zelfs het laatste grote Tsjechische succes op een festival was een animatiefilm. De film *Alois Nebel* nam deel aan de hoofdcompetitie in Venetië en won later de *European Film Award* voor de beste animatiefilm. Ook op het animatiefilmfestival Holland Animation Film Festival in Utrecht (het grootste animatiefilmfestival in Nederland, in 2012 bezocht door 20.000 bezoekers)¹⁸ won *Alois Nebel* de hoofdprijs.

Een ander belangrijk festival in Nederland is het Nederlands Film Festival in Utrecht. Dit festival presenteert de hedendaagse Nederlandse filmproducties. Ook dit festival trekt een groot publiek. De laatste jaren kwamen er ongeveer 150.000 bezoekers op af.¹⁹ Een vergelijkbaar filmfestival in Tsjechië is Finále Plzeň, dat de hedendaagse Tsjechische filmproductie vertoont.

Behalve deze grote festivals worden in beide landen ook een reeks kleinere festivals voor filmliefhebbers met specifieke smaken en interesses georganiseerd. Een kleiner, maar niet minder belangrijk festival is Festival otrlého diváka (Het festival van de ongevoelige toeschouwer) in Tsjechië. Dit festival vertoont B-films en minderwaardige films op de grens van goede smaak.

PAF in Olomouc wordt voor een innovatieve aanpak van animatiefilms geprezen. Andere belangrijke festivals in Tsjechië zijn Febiofest in Praag en Jeden svět (Een wereld) over mensenrechten.

¹⁸ Nederlands film fonds. Meerjarige activiteitensubsidies filmfestival toegekend. In: *filmfonds.nl* [online] [gebruikt op 30-03-2014] beschikbaar op: <http://www.filmfonds.nl/nieuws/artikel/meerjarige-activiteitensubsidies-filmfestival-toegekend>

¹⁹ Nederlands filmfestival. Historie. In: *filmfestival.nl* [online] [gebruikt op 30-03-2014] beschikbaar op: <http://www.filmfestival.nl/publiek/over-nff/vacatures/>

2. IFF Karlovy Vary

2.1. Geschiedenis van het IFF Karlovy Vary²⁰

De eerste plannen voor een internationaal filmfestival in Tsjechoslowakije dateerden zelfs uit de periode voor de Tweede Wereldoorlog. In de naoorlogse tijden was het Ministerie van Informatie en Cultuur beseft van het belang van de film. In 1945 werd de film industrie genationaliseerd. Het eerste filmfestival werd in Mariánské Lázně en Karlovy Vary in augustus 1946 georganiseerd. Er waren films uit Tsjechoslowakije en ook films uit verschillende landen met een sterke filmtraditie. Het aantal films was beperkt, maar de films waren van goede kwaliteit. Naast de vertoning van films werden tevens verschillende avondjes voor de festivalbezoekers georganiseerd. Het tweede festival in 1947 was in constructie nagenoeg hetzelfde als in 1946 wat betreft in structuur van programma. Het festival is ontstaan uit de behoefte om films uit Tsjechoslowakije onder de aandacht van een breed publiek te brengen.

De communistische revolutie had vanzelfsprekend invloed ook op de cultuur. De politieke invloed weerspiegelde in de keuze van de films, gasten en prijzen selecties. Het programma werd samengesteld met de nadruk op propagandafilms. Organisatoren gebruikten de film als een instrument om het Westen in een kwaad daglicht te zetten. De films moesten de nieuwe politieke wereldorde weerspiegelen. Het programma was gewijd aan de nieuwe, beginnende cinematografie, die streed voor een betere socialistische wereld. De films uit het Westen waren in het programma alleen als ze over de klassenstrijd gingen, en wanneer ze het idee van het socialisme presenteerden. De socialistische films werden bekroond met tientallen prijzen, elke film uit een socialistisch land kreeg een prijs. Het was de prijs voor de vrede, prijs voor werk, prijs voor de strijd voor vrijheid. Het 3^e editie van het festival georganiseerd in 1948, werd de hoofdprijs "Kristal Globe" voor het eerst uitgereikt. Deze prijs werd later de permanente prijs, maar het vorm van de prijs werd over de jaren veranderd. Het centrum van het festival werd Grandhotel Pupp (voorheen Moskou). In het 6de editie, 1951, gebeurde het voor het eerst dat de deelnemende films geëvalueerd werden door een commissie.

In de jaren 1953 - 1955 vond geen festival plaats. In de jaren 1956 – 1968 verschenen de films van de zogenaamde derde wereld op het festival. Met de politieke toestemming

²⁰ Karlovy Vary. Stručná historie festivalu. In: *kviff.com* [online] [gebruikt op 23-01-2014] beschikbaar op: <http://www.kviff.com/cz/o-festivalu/historie-festivalu/>

kwamen naar het festival erkende filmmakers uit West-Europa en vooral uit Frankrijk en Italië.

Het jaar 1956 was belangrijk voor het festival, want de FIAPF (Fédération Internationale des Associations de Producteurs de Films) classificeerde het als festival van de A-categorie. Dit verhoogde het prestige van het festival. Dankzij een goede voorbereiding behoorde het festival tot de belangrijkste gebeurtenissen in deze tijd. In 1959 werd er een nieuwe categorie A-festival georganiseerd in Moskou. Maar door de politieke leiding werd besloten dat er maar één festival van de A-categorie per jaar gehouden mag worden in de socialistische landen. Daardoor wisselde tussen de jaren 1959-1993 het IFF Karlovy Vary om het jaar met het Moskoviet festival. In de jaren zestig culmineerde culturele en politieke ontspanning. Er verschenen nieuwe thema's en stijlen in de Tsjechoslowaakse en buitenlandse films. Elk jaar groeide het aantal prominente filmmakers die niet alleen als gasten, maar ook als jury-leden het festival kwamen bijwonen. In 1968 werd de censuur door de politieke leiding geannuleerd. De invasie van de Warschau troepen beëindigde een korte periode van artistieke vrijheid in augustus 1968. De organisatie van het festival veranderde fundamenteel. De traditionele competitie vond niet meer plaats. In plaats van de internationale jury werden er 3 onafhankelijke jury's opgericht, namelijk een schrijfster-jury, actrice-jury en technische-jury.

In de periode van de volgende 20 jaar, 1969 - 1989, ging de ideologie terug naar de jaren 50. Het IFF Karlovy Vary werd geleidelijk veranderd in een vertoning van films uit de Sovjet - Unie en films van de broederlijke volkeren. Films zouden de "strijd voor de vrijheid" moeten ondersteunen. Ook de manier waarop de jury toen evalueerde ging terug naar de jaren 50. Gedurende de jaren 80 werden er ieder jaar 40 prijzen uitgereikt door verschillende jury's. In deze jaren is de kwaliteit van het programma gedaald, wat tot uiting kwam ook in het aantal toeschouwers. De Informatieve sectie was op het hoogste niveau. Het publiek kon de films van de wereld filmmakers zien, die werden uitgereikt op andere festivals. Bij uitzondering konden de westerse filmmakers naar het festival komen in de normalisatie. Maar toch kwamen er een paar grote gasten zoals Ken Loach, Peter Fonda, Bernardo Bertolucci, Carlos Saura etc. In 1978 werd het hotelcomplex Thermal het centrum van het festival en heeft deze status tot heden behouden. In dit jaar werd er voor het eerst een competitie voor de debuterende makers uit alle continenten georganiseerd.

De grote sociale en politieke veranderingen na november 1989 bevrijdden het IFF Karlovy Vary eindelijk van de politieke druk. In de toekomst, wie het festival voor het publiek

aanbieden, een binnenlandse en internationale competitie, die niet van de politieke belangen afhankelijk zou zijn.

Het eerste festival na de revolutie, introduceerde een reeks Tsjechoslowaakse films van jaren 60, die verboden waren.²¹ Het bestaan van deze films was bekend, maar ze waren nog nooit geprojecteerd in de bioscopen. Deze films werden enthousiast door het publiek ontvangen op het festival.

Ondanks het succes van het eerste jaar van het festival, werd het festival met het verleden geassocieerd. Gebrek aan belangstelling van het publiek en de laksheid van de organisatoren en de staat waren de oorzaken van het bijna sterven van het festival in 1992. Het was duidelijk dat er een verandering moest komen. De toenmalige vorm van het festival was onhoudbaar. De toenmalige organisatorische chaos veroorzaakte dat de opkomst zeer laag was en het festival catastrofaal was afgelopen. In 1993 richtte het ministerie van Cultuur, samen met de stad Karlovy Vary en het Grandhotel Pupp een onafhankelijke organisatie op, waaraan het organiseren van het festival in de volgende jaren werd toevertrouwd. De acteur Jiří Bartoška werd verkozen als hoofd van de organisatie. Het nieuwe team dat bestond uit een acteur (Jiří Bartoška), film historica (Eva Zaoralová) of een directeur (Fero Fenič), was niet zeer organisatorisch bekwaam, maar had meer gevoel voor de esthetiek. Ondanks het gebrek aan ervaringen met het organiseren van filmfestivals had dit organisatorische team een duidelijke visie waar het festival heen moest gaan. Er werd ook een aantal belangrijke veranderingen doorgevoerd. Het festival werd bijvoorbeeld sindsdien alleen nog maar in Karlovy Vary gehouden en niet langer in Moskou. Het festival management heeft besloten om een kwalitatief programma aan te bieden. De coördinator van het programma was Eva Zaoralová, die later de programmadirecteur werd. Het programma-aanbod werd in verschillende secties onderverdeeld, die vervolgens de basis werden voor het volgende jaar. Het waren secties *Another View* en *East of the West*. De toeschouwers waren nieuwsgierig naar het nieuwe programma. In 1994 werd het festival door maar liefst 36.000 toeschouwers.

De 30ste editie werd- in 1995 -overschaduwed door het feit dat de A-categorie toegewezen was aan het toen nieuw opgerichte IFF Zlatý Golem in Praag. Ondanks deze concurrentie bleef het groeiende aantal bezoekers aan het festival in Karlovy Vary stijgen. Voor het eerst werd in dat jaar de documentaire competitie georganiseerd. Het aantal bezoekers bleef groeien ook in het midden van de jaren '90. Het aantal aanwezigen is in 1996 bijna

²¹ Er zijn films, die tot de zgn. Tsjechoslowaakse nieuwe golf behoren.

verdubbelde tot ongeveer 6.000 geaccrediteerd toeschouwers ten opzichte van het voorgaande jaar. Het 32ste editie in 1997 stond in het teken van het terugkrijgen van de categorie A-status. IFF Zlatý Golem was na twee jaar verdwenen aangezien beide jaren met grote schulden eindigden. Het filmfestival in Karlovy Vary bereikte in de jaren negentig met meer dan 9.000 bezoekers tijdens het 35^e editie. Tijdens de 35^e editie werd er een nieuwe vorm van de Kristal Globe-prijs en nieuwe logo gepresenteerd.

2.2. Karakteristiek van het IFF Karlovy Vary

Het filmfestival wordt gehouden elk jaar op het eind van juni. Het duurt negen dagen. De status van het festival is „niet-gespecialiseerde festival met de speelfilm competitie“²². FIAPF classificeerde het aan als festival van de A-categorie. Volgens de organisatoren, is het basisconcept van het filmfestival Karlovy Vary gebaseerd op „de gunstige geopolitieke ligging van Tsjechië op het kruispunt tussen Oost en West-Europa.“²³ Het is het enige A-categorie festival van Tsjechië en tevens het meest populaire evenement in dit land. Voor de 48ste editie van dit festival zijn circa 128.000 toegangskaarten²⁴ verkocht. Daarnaast is het ook het belangrijkste festival van zijn soort in Centraal en Oost-Europa. De enige concurrenten zijn de filmfestivals in Moskou en Warschau. Het festival is georganiseerd door de organisatie *Film Servis Festival Karlovy Vary a. s.* Als de belangrijkste locatie van het festival fungeert Hotel Thermal. De projecties vinden naast de hotels Pupp en Richmond plaats in een serie lokale bioscopen en schouwburgen. De films worden op het festival in verschillende secties gepresenteerd. Er worden vier competitie secties georganiseerd.

Competitie secties²⁵

.Officiële Selectie - Competitie - een niet - gespecialiseerde internationale competitie van speelfilms die alleen in de wereld-, internationale en Europese premières gepresenteerd worden.

Prijzen voor de films in de officiële selectie - Competitie:

²² O festivalu. Představení festivalu. In: *kviff.com* [online] [gebruikt op 23-01-2014] beschikbaar op: <http://www.kviff.com/cz/o-festivalu/predstaveni-festivalu/>

²³ ibidem

²⁴ O festivalu. Historie. In: *kviff.com* [online] [gebruikt op 23-01-2014] beschikbaar op: <http://www.kviff.com/cz/o-festivalu/historie-rocniky/2013/statistiky/#menu>

²⁵ O festivalu. Ceny a poroty in: *kviff.com* [online] [gebruikt op 23-01-2014] beschikbaar op: <http://www.kviff.com/cz/o-festivalu/ceny-a-poroty/>

Grand Prix - De Kristal Globe-prijs en 25.000 USD worden toegekend aan de beste speelfilm (de financiële waardering wordt in gelijke mate verdeeld over de regisseur en de producent van de bekroonde film).

Special Jury Prijs en 15.000 USD (ook bij deze prijs wordt de financiële waardering wordt in gelijke mate verdeeld over de regisseur en de producent van de bekroonde film).

De prijs voor de beste regisseur.

De prijs voor de beste actrice.

De prijs voor de beste acteur.

East of the West - Competitie - Deze internationale competitie presenteert de eerste en tweede films van de filmmakers uit Midden en Oost - Europa, uit de Balkan, uit het Turkije en uit de landen van de voormalige Sovjet - Unie. Deze films worden dan in de wereld, internationale of Europese premières getoond.

De beste film krijgt de prijs (en een financiële beloning ter hoogte van 20 000 USD, die in gelijke mate wordt verdeeld over de regisseur en de producent van de bekroonde film). De East of the West Jury kan ook een Special Jury Mention uitreiken.

Het forum van onafhankelijke films - Competitie - Onafhankelijke films uit de hele wereld strijden in dit forum. Deze prijs wordt uitgereikt in samenwerking met de Tsjechische televisie. Dit houdt onder andere in, dat de Tsjechische Televisie de tv - rechten voor de winnende film tegen een vaste prijs van € 5000 zal kopen.

De competitie van documentaire films - Documentaire films zijn in deze competitie in twee categorieën onderverdeeld: films korter dan 30 minuten en langer dan 60 minuten. Documentaire Jury uitreiken de volgende prijzen in deze competitie:

De beste documentaire film langer dan 60 minuten (naast deze titel ook een beloning van 5 000 USD).

Beste documentaire film korter dan 30 minuten (ook deze prijs gaat gepaard met de financiële beloning ter hoogte van 5 000 USD).

Niet - competitie secties

Horizons - actuele films uit de hele wereld, voornamelijk betreft dit de bekroonde films van de grote festivals.

Another View - de films die ongewone artistieke benaderingen weergeven.

Imagina - de films met een onconventionele aanpak van vertelling en stijl. Ze presenteren ongewone en radicale visies van de filmtaal.

Variety's Ten Euro Directors to Watch - de keuze van het filmtijdschrift Variety van tien jonge, veelbelovende Europese regisseurs.

Documentaire Films - Documentaire films die niet in de competitie zijn opgenomen.

De Middernacht Vertonen - Vertonen van de b- films (bijv. de actiefilm of de horror films).

Tsjechische films - Een representatieve selectie van de Tsjechische films uit het vorige jaar.

Out of the past - Klassieke, cultus en rariteit films in de originele en gerestaureerde versies.

Naast de prijzen uitgereikt tijdens het festival in het kader van de competitie worden er ook andere afzonderlijke prijzen toegewezen.

De Kristal Globe Prijs voor de opmerkelijke artistieke bijdrage aan de wereld van de cinematografie - Elk jaar wordt tijdens het IFF Karlovy Vary eer bewezen aan uitzonderlijke individualiteiten van de Tsjechische en buitenlandse film. Tot deze behoren de persoonlijkheden die de ontwikkeling van de wereld cinema hebben beïnvloed.

De prijs van de president van het festival - De prijs van de voorzitter van het festival wordt uitgereikt aan de acteurs, regisseurs en producenten die op een fundamentele manier tot de ontwikkeling van de film bijgedragen hebben.

Het Publieksprijs van het dagblad Právo.

Non - statutaire prijs - Deze prijzen worden jaarlijks uitgereikt door de volgende, non-statutaire jury's van het festival:

FIPRESCI Jury

Ecumenical Jury

FEDEORA Jury

2.3. De huidige vorm van het IFF Karlovy Vary

Onderhand is IFF Karlovy Vary uitgegroeid tot een van de belangrijkste culturele evenementen in Tsjechië. Elk jaar komen er vele prominente filmmakers, acteurs, producenten en invloedrijke personen op af (bijv. John Travolta, Sharon Stone, Oliver Stone etc.). IFF Karlovy Vary presenteert sinds 2000 diverse retrospectieven van bekende en onbekende regisseurs. Hiermee maakt het festival respectievelijke nationale cinematografie (een retrospectief van de Catalaanse film, de nieuwe Koreaanse film, Braziliaanse documentaires, enz.) toegankelijk voor een internationaal publiek. In 2008 werd onder de naam *Focus op Nederland* een retrospectief van de Nederlandse film georganiseerd, met als onderwerp Nederlandse films na 2000. In 2009 volgde een retrospectief van Belgische films. Deze retrospectieven zijn goed ontworpen, waarbij ook grote zorg wordt besteedt aan de retrospectieven van belangrijke persoonlijkheden uit de cinematografie. Tijdens de 48ste editie werden de films van de Franse filmmaker Jean-Pierre Melville zelfs gepresenteerd door zijn Braziliaanse collega Rui Nogueira.

Maar retrospectieven zijn niet het belangrijkste gedeelte van het programma. Het belangrijkste gedeelte is de hoofdcompetitie, het is het sleutelgedeelte in het internationale festival. De hoofdcompetitie en andere secties geven een algemeen beeld van het festival en een kenmerkend profiel van het festival scheppen. Eva Zaoralová zegt dat het festival afgewogen moet worden. De selectie van films kan niet ongeordend worden. Alle films moeten worden gekozen om hun kwaliteit en de toeschouwers moeten goede films door het hele programma te ontdekken, niet alleen in de bepaalde secties.

„Má-li být program dobrý, musí být vyvážený. Nesmí vypadat, jako když pejsek s kočičkou dělali dort. Jednotlivé součásti, od soutěže až po retrospektivy, musí být vybírány tak, aby jedna složka nepotlačila druhou. Aby se všichni nehrnuli na filmy jedné sekce a měli naopak chuť objevovat „své“ filmy napříč celým programem. Docílit, aby se ve všech sekcích sešla díla vybírána lidmi, kteří mají prověřený filmový vkus, neberou filmy kus po kusu jen proto, že jde o premiéru, či naopak o film, který už prošel množstvím jiných festivalů.“²⁶

²⁶ PROKOPOVÁ, Alena. 2012. Eva Zaoralová Život s filmem. 1. vyd. Praha: Novela bohémica, s. r. o., 2012. pp. 127-128

Dit zijn de woorden van de voormalige programmadirecteur Eva Zaoralová, de huidige artistiek adviseur van het festival. Het programma van de 47ste editie maakte de indruk van een willekeurige samenstelling van films zonder overkoepelend thema of een gedeelte visie. In de keuze van films hadden de voorkeuren van de dramaturgen voorrang op een goed beredeneerde keuze van films. Tijdens de competitie bleek dan ook een duidelijke verscheidenheid van films in onderwerp als in kwaliteit. De enige overeenkomst was hun actualiteit. De competitie werd gewonnen door de Noorse film *Henrik*.

De hoofdcompetitie van de 48ste editie bracht een dramaturgische verschuiving in het programma. Aan deze competitie namen twee belangrijke namen van de filmwereld deel, János Szász en Ben Wheatly. János Szász is een belangrijke figuur in de Hongaarse arthouse cinema van de jaren 90. In competitie presenteerde hij zijn film genoemd *Le Grand Cahier*. Met deze film won hij de hoofdprijs. De tweede filmmaker was Ben Wheatly, wiens vorige film *Sightseers* in Cannes vertoond werd. Hij bracht de film *Field in England* naar IFF Karlovy Vary en won hiermee de Special Jury Prijs. Het was een belangrijke gebeurtenis, gezien het festival de première van deze film. Ondanks het winnen van de Special Jury prijs behoorde deze film volgens vele critici tot de slechtste films van het festival.²⁷

De belangrijkste verandering tijdens de 48ste editie was de introductie van een nieuwe sectie. Het was een moedig besluit van de dramaturgie van het festival. In 2013 werd de bij het publiek populaire sectie *A Musical Odyssey* vervangen door de op de hedendaagse avant-garde gerichte sectie *Imagina*. In deze sectie staat de experimentele cinematografie centraal. Deze sectie vereist een andere aanpak van de toeschouwer dan een klassieke narratieve film. De films in deze sectie bieden een buitengewone kijkervaring. Doordat de films in deze sectie een tegenstelling tot de mainstream films vormen, kan deze sectie van nut zijn voor het festival. De nieuwe sectie kan voor zowel het festival als het publiek van voordeel zijn gezien zij de toeschouwers een kans biedt nieuwe trends binnen de experimentele cinema te verkennen. Daarnaast sluit deze sectie beter aan bij de progressieve festivals van Locarno, Rotterdam of PAF (zie p. 2) in Olomouc, waar avant-garde niet enkel wordt geaccepteerd, maar een cruciaal onderdeel van het programma vormt.

²⁷ MASNER, Lukáš *Viděno ve Varech: Otravné pole v Anglii* [online] Full Moon Magazine [gebruikt op 03-02-2014] beschikbaar op: <http://www.fullmoonzine.cz/clanky/videno-ve-varech-otravne-pole-v-anglii>
FILA, Kamil. *Blog z Varů: Nejlepší a nejhorší zážitky filmových publicistů* [online] Respekt.ihned.cz [gebruikt op 03-02-2014] beschikbaar op: <http://respekt.ihned.cz/c1-60203360-blog-z-varu-nejlepsi-a-nejhors-i-zazitky-filmovych-publicistu>

Elk jaar wordt in IFF Karlovy Vary over het niveau van de hoofdcompetitie gediscussieerd in vergelijking met het niveau van de East of the West competitie. De East of the West competitie wordt door het filmpubliek met meer spanning opgewacht. Dit is niet alleen te wijten aan de gedeelde geografische locatie van film en publiek, maar ook aan het feit dat de films van de jonge Midden- en Oost-Europese filmmakers vaak gaan over onderwerpen die interessant zijn voor jongeren – welke de grootste groep onder het IFF Karlovy Vary publiek vormen. Voor het publiek is het een opwindende ervaring om met deze nieuwe filmmakers nieuwe stijlen en thema's in films te ontdekken. Deze films bieden een kans om de huidige Tsjechische filmproducties te vergelijken met films uit landen uit onze regio. Roemeense, Poolse en Hongaarse films werden bekroond op grote filmfestivals, niet enkel in Europa. De ongelijksoortigheid van hun stijl kan enkel vergeleken worden met Tsjechische films. Hierdoor wordt de East of the West competitie gezien als een specialisatie van het festival. Dit geeft IFF Karlovy Vary een eigen profiel en internationaal karakter. Daarnaast biedt de East of the West competitie ruimte om gedurfde films te vertonen, ondanks de veranderlijke en eclectische kwaliteit van de films.

Na de revolutie waren films uit de voormalige Sovjet-Unie niet meest populair. Aan het begin van de 90ste jaren werden westerse films populair die werden voorheen verboden. Eva Zaoralová zei dat vestiging het sectie East of the West bleek een goed idee te zijn. Volgens haar zou een schande zijn om buiten deze cinematografie uitlaten, waar ontstaan goede films ook.

„Myslím, že třeba nápad zavést v Karlových Varech sekci Na východ od Západu se velice osvědčil: ne proto, že jsme byli první festival, který se na filmy z východní Evropy i z asijských republik bývalého SSSR soustředil. Spíš proto, že v roce 1994, kdy jsme pořádali v Karlových Varech 29. ročník tradičního, notně zkompromitovaného festivalu, ale první ročník festivalu na státu nezávislého, jen státem podporovaného, mi bylo líto nechat úplně stranou kinematografie, v nichž se zrodily nejen živé bláboly, ale i skvělé filmy!“²⁸

In 2012 was er een verandering in East of the West competitie; sindsdien worden de premières of tweede films van filmmakers gepresenteerd. Verder presenteert de competitie ook Tsjechische en Slowaaks films die afwijken van de huidige mainstream productie. Films zoals *Až do města Aš* en *Poupata* zijn door hun sociale thema's anders dan de meeste Tsjechische films. Voor de competitie is het van belang films te vertonen die in kwaliteit boven het gemiddelde van de nationale cinematografie.

²⁸PROKOPOVÁ, cit. 26, pp. 127-128

Op de vraag hoe Karel Och (artistiek directeur IFF Karlovy Vary) de belangrijkste dramaturgische criteria die de selectie van de films beïnvloeden zou karakteriseren, antwoordde hij dat de filmmakers met hun film op een nooit eerder geziene manier een boeiend verhaal moeten vertellen.

„Jednoduše řečeno poutavý příběh a tvůrčova snaha vyprávět jej nepředvídatelným způsobem. Toto je samozřejmě ideál, k němuž se výběrem filmů snažíme přiblížit. Cílem je zaútočit jak na intelekt, tak na emoce návštěvníka karlovarského festivalu.“²⁹

Dit zijn zeer algemene woorden, die helaas niet de selectie van de films voor het IFF Karlovy Vary verklaren. Als het festival team de selectie van films niet kan verdedigen, wekt dit de indruk dat de deelnemende films enkel aan deze competitie deelnemen omdat de grote festivals niet in hen waren geïnteresseerd.

De organisatie van het IFF Karlovy Vary staat op een hoger niveau dan het programma. Door de buitengewone financiële omstandigheden heeft dit festival, in tegenstelling tot andere festivals in de Tsjechische Republiek, een stabiel organisatorisch team. Desondanks heeft IFF Karlovy Vary ook een tot op heden onopgelost minpunt. Het filmfestival kampt met een gebrek aan bioscoopcapaciteit. Elke dag moeten toeschouwers in lange rijen vechten om toegangskaartjes. Het aantal beschikbare plaatsen voor het festival is 3800, terwijl het aantal geaccrediteerde toeschouwers is 11.000.³⁰ Deze getallen zijn sinds 2000 onveranderd, waardoor deze situatie nu dus al meer dan tien jaar duurt. De organisatoren zoeken naar tijdelijke oplossingen, zoals de opblaasbare bioscoop Space Dorleans. IFF Karlovy Vary is echter niet het enige festival dat te maken heeft met dit probleem; alle grote festivals kampen met een gebrek aan bioscoopcapaciteit.

De presentatie van het festival in de media

Voor het festival is de manier waarop de media het presenteert erg van belang. De mediapresentatie in de Tsjechische media valt in drie groepen uiteen zoals journalist Antonín Tesař vermeldt³¹. De eerste groep bestaat uit cinefielen, waaronder ook filmcritici. Filmprofessionals die in het festivalnetwerk werken, vormen de tweede groep. De roddelpers valt in de derde groep. Zij spelen in op de sensatiezucht van de toeschouwers en proberen samen met de Tsjechische televisie IFF Karlovy Vary als een oneindig feest vol

²⁹Promotéři festivalového roku. *Anketa o dramaturgii, roli a potížích českých filmových festivalů*. CINEPUR 18, 2011, nr. 75, p. 60

³⁰ O festivalu. Historie. In: *kviff.com* [online] [gebruikt op 02-02-2014] beschikbaar op: <http://www.kviff.com/cz/o-festivalu/historie-rocniky/2013/statistiky/#menu>

³¹ TESAŘ, Antonín. *Bez Audrey i bez Adély / Karlovy Vary 2013*. CINEPUR 20, 2012, nr. 89, pp 6-7

beroemdheden te presenteren. Hun interesse gaat er enkel naar uit spektakel tonen, zonder enig interesse in film. Sommige serieuze media, zoals *Aktuálně* of *Respekt*, bieden elke dag informatie over wat er op het festival gebeurt op blogs en websites. Deze blogs lijken echter eerder op een verzameling van opmerkingen van de redacteurs dan op een representatieve weergave van gebeurtenissen.

Zelf creëert presenteert het festival zichzelf als hebbende een internationaal karakter door de aanwezigheid van internationale filmsterren. Daarnaast zijn de in de media meest besproken films niet de films uit de hoofdcompetitie, maar juist de films die eerder ook op andere festivals werden vertoond. Buitenlandse journalisten en filmprofessionals worden in ieder geval niet door de competitie aangetrokken. De scenarioschrijver en journalist Jakub Felcman zie geen enkele reden waarom als een film professional naar het IFF Karlovy Vary rijden. De filmindustrie accreditatie kost hier 2000 CZK. Het is hetzelfde bedrag voor deze accreditatie als in de Berlinale, en Rotterdam is het goedkoper door € 30. In Cannes is deze accreditatie volledig gratis. In deze festivals kan een film professional betere films te zien voor het minder bedrag.

„Pokud jste filmový profesionál, můžete na festival přijet dvěma způsoby: budete pozváni festivalem, tedy jako host, anebo zaplatíte poplatek za akreditaci film industry v ceně 2000 Kč. Stejně tak v případě novinářů. Jen pro ilustraci: stejná akreditace má stejnou cenu na Berlinale a je o přibližně třicet eur levnější na festivalu v Rotterdamu. Na festivalu v Cannes-jak že je to, ještě jednou, s těmi řeči o snobismu festivalu v Cannes?-je tato profesionální akreditace udělována zdarma. Z pohledu filmového profesionála-českého i zahraničního-nevidím proto jediný důvod, proč jet na karlovarský festival aniž bych byl přímo pozván.“³²

In West-Europa wordt het IFF Karlovy Vary in de A-categorie als minderwaardig beschouwd. Dit door de lagere kwaliteit van de hoofdcompetitie. In tegenstelling tot andere festivals presenteert dit festival geen grote namen in de hoofdcompetitie. Terwijl festivals die voor het IFF Karlovy Vary plaatsvinden, zoals die in Rotterdam, Cannes en Venetië, filmpremières van bekende regisseurs presenteren, worden deze films daarentegen in IFF Karlovy Vary in de categorie *Horizons* getoond in plaats van in de hoofdcompetitie. De films van deze sectie zijn bij de critici en het publiek heel populair. In de 48ste editie ontbraken in Karlovy Vary in de *Horizons* categorie echter veel belangrijke films uit Cannes.

³² FELCMAN, Jakub. *Dortiček MFF Karlovy Vary 2009*. CINEPUR 17, 2009, nr. 65, p. 8

Binnen de Tsjechische filmfestivals staat het IFF Karlovy Vary op een goede positie. Het heeft praktisch geen concurrentie. Tevens heeft het filmfestival een budget van ongeveer 135 miljoen kronen³³ wat in Tsjechië een buitengewoon bedrag is. Het Rotterdamse filmfestival, ter vergelijking, werkt met een budget van 6,8 miljoen euro.³⁴

³³ Kvůli festivalu ve Varech vidím ročně okolo 500 filmů, řekl čtenářům umělecký šéf Och. In: *art.ihned.cz* [online] [gebruikt op 03-02-2014] beschikbaar op: <http://art.ihned.cz/c1-60094620-on-line-rozhovor-karel-och-a-mezinarodni-filmovy-festival-karlovy-vary>

³⁴ Rotterdam Film Festival 2014 in: *screendaily.com* [online] [gebruikt op 03-02-2014] beschikbaar op: <http://www.screendaily.com/festivals/rotterdam-film-festival-2014/5065616.article>

3. IFF Rotterdam

3.1. De geschiedenis van het IFF Rotterdam

De oorsprong van het festival in Rotterdam is nauw met de geopolitieke veranderingen en de transformatie van het festivalnetwerk verbonden.³⁵ Het IFF Rotterdam werd pas na de Tweede Wereldoorlog opgericht. Dit in tegenstelling is tot filmfestivals in Venetië, Cannes of Berlijn. IFF Rotterdam werd niet opgericht op basis van nationale en geopolitieke belangen. Het festival kan worden gezien als een goed voorbeeld van een nauw bepaald thematisch festival. Thematische festivals ontstonden in de jaren zeventig.³⁶ Daarvoor werden festivals gezien als een tentoonstelling van nationale cinema.

Filmfestivals hebben culturele programma's met de geopolitieke en economische belangen gemengd. De belangstelling voor de thematische festivals aan het einde van de jaren zestig had diverse redenen. Een hiervan is de historische context. De studentenprotesten en linkse demonstraties kwamen eind jaren 60 tot een einde in West-Europa, terwijl in de Verenigde Staten en in andere landen protesten tegen de oorlog in Vietnam plaatsvonden. Daarnaast ontstonden in die tijd militaire bewegingen in Latijns-Amerika en een anticommunistische stemming in Europa en de Verenigde Staten. In de meeste gevallen werd de opstand tegen de gevestigde orde geleid door jonge mensen. Zij waren tegen de consumptiecultuur. Deze protesten kwamen ook op filmfestivals tot uiting, zoals in Berlijn in 1971 en in Cannes in 1968. In Cannes protesteerden filmmakers tegen het festivalmanagement omdat zij het niet eens waren met de verbanden die het festival met Hollywood was aangegaan. De filmmakers pleitten hierin voor Cannes als onafhankelijk festival.

De tweede reden voor de transformatie van het filmfestivalnetwerk was een nieuwe generatie filmmakers in verschillende landen. De grootste invloed kwam van de Franse "New Wave". Het was een sterke filmbeweging van jonge filmmakers. Zij hadden andere ideeën over films en filmproductie. Hun films vormden een generatie van festivaltoeschouwers, de zogenaamde *cinéfielen*. Al deze gebeurtenissen hadden een grote invloed op de culturele veranderingen in Europa.³⁷

³⁵ DE VALCK, cit. 3, p. 166

³⁶ Ibidem, p. 167

³⁷ Ibidem, p. 167

De raadsleden waren zich bewust van de noodzaak voor cultuurinnovatie in Rotterdam.³⁸ Tijdens de Tweede Wereldoorlog was de stad zwaar beschadigd door bombardementen. De politici beseften het belang van de haven en begonnen met stadsvernieuwing, waardoor Rotterdam aan het einde van de jaren 60 opbloede. De doelen van het stadsbestuur waren onder anderen cultureel politiek geworden, maar in deze tijd was Amsterdam het culturele centrum. Amsterdam was het centrum van theater, muziek, literatuur en de beeldende kunsten. Het doel van het stadsbestuur was duidelijk: Rotterdam moest in culturele context net zo belangrijk worden als Amsterdam. Het plan was zich te richten op het tot stand brengen van nieuwe kunst in de architectuur en film, en later ook in digitale media. In het geval van film garandeerden de Rotterdamse stadsleiders financiële ondersteuning. De oprichting van het filmfestival en de organisatie van distributie werd dan ook mogelijk gemaakt door de financiële steun van de stad Rotterdam. Men hoopte dat in de loop van acht jaren een netwerk van artistieke bioscopen door van heel Nederland zou groeien.³⁹ Zo werd de oprichting van het filmfestival in Rotterdam onderdeel van een grotere beweging. Het doel was om zowel door het hele land artistieke bioscopen te vestigen, als ook het oprichten van een bedrijf voor de distributie van de artistieke films. Met dit doel voor ogen werd het bedrijf *Film International* opgericht, met Rotterdam als hoofdkwartier. Film International distribueerde artistieke films van hoge kwaliteit aan bioscopen, als ook films voor het festival kocht. Film International had sterke leiderschap nodig gezien die de distributie van films aan artistieke bioscopen en het filmfestival moesten organiseren. De invloed van de auteur theorie of “politique des auteurs”⁴⁰ werd weerspiegeld in het festivalmanagement. Het begin van Rotterdamse filmfestival werd afhankelijk van de vaardigheden en cinefiele passie van een man - Huub Bals (1937 - 1988). Hij was de directeur van Film International en de oprichter van het International Film Festival Rotterdam. De gouden tijd voor de programmadiirecteurs waren zeventigste jaren⁴¹; in deze tijd genoten zij veel vrijheid in hun keuze van films. Zij werden niet beperkt door politieke of economische belangen. In de jaren tachtig werden deze belangen echter steeds belangrijker.⁴²

³⁸ DE VALCK, cit. 3, p. 172

³⁹ DERKSEN, Lisette. *Festivals in de culturele industrie; van alternatief naar commercieel?* [online] Scriptie Maatschappijgeschiedenis Richting media en cultuur. Erasmus Universiteit Rotterdam november 2001 [gebruikt op 05-02-2014] beschikbaar op: http://www.thesis.net/festivals/festivals_inhoud.htm

⁴⁰ De filmmaker die absolute controle over zijn films heeft. Hij is de regisseur en schrijver van het script en de film heeft zijn karakteristieke stijl.

⁴¹ DE VALCK, cit 3, p. 167

⁴² Ibidem, p. 192

Toenmalig directeur Adriaan van der Staay van de Rotterdamse Kunst Stichting (RKS) nam het culturele initiatief over in Rotterdam in 1972. Van der Staay wilde in Rotterdam meer culturele evenementen betreffende literatuur, architectuur en film hebben. Hij wilde een filmfestival organiseren en hedendaagse artistieke films tonen. Van der Staay nam contact op Hubert Bals.⁴³

Huub Bals was absoluut van belang. Niet alleen voor het festival, maar ook voor de hele alternatieve cultuur in Nederland. Hij steunde jonge kunstenaars en vrije cultuur. Hij werkte als assistent van de manager van bioscoop Camera / Studio die tot de Wolf Company in Utrecht behoort. Hubert Bals organiseerde tevens een filmfestival *Cinemanifestatie* in Utrecht, en een filmvertoning onder de titel *Filmweken*. De Filmweken was gericht op bijzondere filmmakers. *Cinemanifestatie* was het eerste festival in Nederland dat artistieke films uit andere landen vertoonde.⁴⁴

„Bals was enthusiast for Third World, political, underground, and independent cinema as well as documentary, experimentalism, and avant-garde filmmaking.“⁴⁵

Huub Bals heeft talent getoond voor het organiseren van filmevenementen. Tijdens de organisatie van Cinemanifestatie heeft hij zijn passie voor de film en leidinggevende vaardigheden onder bewijs gesteld. Op het moment dat over het filmfestival in Rotterdam werd besloten, was Huub Bals de directeur van het nieuwe cultureel centrum het Hoogt in Utrecht. De stad Rotterdam gaf 180.000 gulden voor de oprichting en exploitatie van de bioscoop, de filmdistributie en voor het organiseren van het filmfestival. De organisatie van de distributie zou effectief zijn als het werkt van het gehele land. De kosten voor kopieën van films en ondertitelingen waren hoog. Met een subsidie van de Gemeente Rotterdam, het Ministerie van Cultuur, het Recreatie en Maatschappelijk Werk (CRM), en inkomsten van de bioscopen in Utrecht, Eindhoven, Amsterdam, Nijmegen, Rotterdam en Groningen, introduceerde Film International in het eerste jaar 10 films. De eerste bioscoop die deze films vertoonde was het Hoogt in Utrecht. Daarna volgden Lantaren bioscopen in Rotterdam en Nijmegen. Over een tijdsbestek van tien jaar volgden andere Nederlandse steden.⁴⁶

⁴³ DERKSEN, Lisette. cit. 39

⁴⁴ *Huub Bals*. In: *en.wikipedia.org* [online] [gebruikt op 05-02-2014] beschikbaar op: http://en.wikipedia.org/wiki/Huub_Bals

⁴⁵ Steven Gaydos, ed., *The Variety Guide to Film Festivals: The Ultimate Insider's Guide to Film Festivals around the World* (New York: Berkley, 1998), p. 56

⁴⁶ DERKSEN, cit. 39 hoofdstuk 3.3 *De ontwikkeling van het IFFR*

Huub Bals heeft het festival super experimenteel genoemd.⁴⁷ Het Film Festival in Rotterdam, werd door diens oprichter een motto gegeven: „*Een podium voor eigenzinnige filmmakers, voor onafhankelijke filmers, die niet door de gevestigde filmmaatschappijen worden vertegenwoordigd. Criterium is allereerst kwaliteit en verder geen dingen doen die al in Nederland gebeuren, spectaculair proberen te zijn in de opbouw en publiek trekken.*“⁴⁸

De eerste editie van het Film International Rotterdam vond plaats in 1972. Het begon op de avond op 28 januari in bioscoop Calypso in Rotterdam. Aan de feestelijke opening werd door 17 bezoekers in de bioscoop deelgenomen. In totaal trok de eerste editie van het filmfestival 4.500 toeschouwers en werden dertig films geprojecteerd.⁴⁹

Voor Huub Bals was het succes van het festival zeer verdienstelijk. Hij reisde de wereld door en bezocht filmfestivals in Cannes, Venetië en Berlijn. In een jaar was hij in staat meer dan 700 films te zien.⁵⁰ Hij zocht onvermoeibaar naar de juiste kwaliteit films voor zijn festival. Dankzij zijn werkzaamheden bij het festival was het eerste festival gericht op films uit Azië en derdewereldlanden. Het was tevens het eerste festival dat de globale coproductie ondersteunde.⁵¹ Volgens Bals zitten de meesters van de cinematografie verstopt in derdewereldlanden. Hij probeerde het cultuurevenement op te zetten dat innovatie, durf en diversiteit toonde en bevorderde. Het festival ontwikkelde zich van een klein, cinefiel evenement tot een van de grootste culturele evenementen in Nederland. Huub Bals leidde een hectisch leven, waarin zijn werkverslaving uiteindelijk resulteerde in een hartaanval in 1984.

*„This festival really breaks me. (...) There is nothing that satisfies me anymore, except for grabbing a new film. And that keeps taking more and more energy. You have to travel so incredibly far to discover things, because there is no talent“.*⁵²

In 1984 richtte Hubert Bals *CineMart* op. Oorspronkelijk het was een filmmarkt, maar in 1991 begon *CineMart* ook films te produceren. Onderhand is het een filmforum binnen het festival waarop jonge filmmakers hun scenario's presenteren op zoek naar een producent.

⁴⁷ DE VALCK, cit. 3 p. 164

⁴⁸ DERKSEN, cit. 39 oorspronkelijk Interview met Huub Bals in het Parool, 30 juni 1972.

⁴⁹ DERKSEN, cit. 39 hoofdstuk 3.3 *De ontwikkeling van het IFFR*

⁵⁰ Huub Bals. Film International: the beginning of the IFFR. In: *wikipedia.org* [online] [gebruikt op 29-01-2014] beschikbaar op: http://en.wikipedia.org/wiki/Huub_Bals

⁵¹ HING-YUK WONK, Cindy. *Film festivals: culture, people, and power on the global screen*. Rutgers University Press, 2011, p. 12

⁵² Huub Bals. In: *en.wikipedia.org* [online] [gebruikt op 06-02-2014] beschikbaar op: http://en.wikipedia.org/wiki/Huub_Bals

Op de *CineMart* zoeken filmmakers producenten voor hun filmprojecten. Dit geeft het festival een indirecte controle over de filmproductie. *CineMart* is voor de jonge filmmakers een alternatieve productie weg. Elk jaar nodigt de CineMart een select aantal filmmakers uit om hun filmprojecten te presenteren; maar ongeveer 35 geselecteerd uit honderden. De projecten worden vervolgens aangeboden aan coproducten, bankiers, fondsen, sales agents, distributeurs, tv-stations en andere potentiële kopers. Na het succes van CineMart, werden vergelijkbare forums op de andere festivals geopend, bijvoorbeeld in Cannes, Berlijn en Locarno.⁵³

Huub Bals stierf plotseling aan de gevolgen van een tweede hartaanval in 1988. Al voor zijn dood, wilde hij een fonds stichten dat filmmakers uit ontwikkelingslanden zou steunen. Dit fonds wilde hij vernoemen naar de Russische regisseur Andrej Tarkovskij. De festivalorganisatoren vernoemden dit fonds echter naar Hubert Bals, en tot vandaag bestaat dit fonds onder zijn naam. Het *Hubert Bals Fonds* ondersteunt alleen films die afkomstig uit ontwikkelde landen zijn en *CineMart* ondersteunt alle globale samenwerking.

Anna Head nam de festivalleiding van Huub Bals in 1988 over. Met het nieuwe management veranderde de naam van het festival naar *International Film Festival Rotterdam*. De editie na de dood van Huub Bals was een eerbetoon aan hem. Tussen 1990 tot 1992 was de festivalleiding in handen van Marco Müller. Tijdens zijn bestuur nam het aantal films toe en werden nieuwe bioscopen gebouwd. Daarna verliet hij het festival om als directeur van het filmfestival in Locarno aan de slag te gaan. In Rotterdam werd hij opgevolgd door Emile Fallaux, wiens belangrijkste beslissing de oprichting van de VPRO Tiger Awards Competitie (later Hivos Tiger Awards) voor jonge filmmakers in 1995 was. Tot en met 1995 kende het festival geen competitie. Emile Fallaux bracht nog meer vernieuwingen. Hij wilde niet de enige zijn die de films voor de competitie zou kiezen, zoals Huub Bals dat wel deed. In plaats daarvan stelde hij een team samen van dramaturgen en adviseurs die het filmprogramma zouden samenstellen. Deze constructie van blijft tot op heden onveranderd. In 1997 werd door de nieuwe Pathé op het Schouwburgplein de capaciteit van het festival uitgebreid.⁵⁴

Huub Bals was tegen de uitreiking van de prijzen op het festival. Hij zag het festival als een samenkomst van filmmakers, pers en publiek.⁵⁵ Een plaats waar men zou kunnen discussiëren over films zonder keuring door het festival. Als gevolg van de uitbreiding van

⁵³ HING-YUK WONK cit. 51, p. 14

⁵⁴ DE VALCK, cit. 3, p. 188

⁵⁵ DE VALCK, cit. 3, p. 192

het festivalnetwerk, moesten er echter veranderingen worden aangebracht. De oprichting van een internationale competitie was noodzakelijk. Het competitieve programma en de prijzen worden immers het meest weergegeven in de pers en media. Festivals hebben media nodig voor publiciteit en reclame. De competitie blijft echter in de traditie van Huub Bals: zij ondersteunt jonge filmmakers, en zoekt naar nieuwe talenten.

Simon Field werd in 1996 directeur. Naar aanleiding van zijn successen volgde de uitbreiding van het festival naar niet-traditionele vormen van filmmedia (beeldcultuur, video-installatie, architectuur, beeldende kunst). Sandra den Hamer heeft enkele jaren op het filmfestival gewerkt en werd uiteindelijk in 2004 is ze de directrice. Sinds 2007 leidt Rutger Wolfson het festival. Ondanks diverse veranderingen werkt het IFF Rotterdams decennia na diens oprichting nog steeds op basis van het zelfde concept, namelijk het vinden en tentoonstellen van talentvolle jonge filmmakers.

3.2. Karakteristiek van het IFF Rotterdam

Het International Film Festival Rotterdam (IFF Rotterdam) behoort naast Cannes, Berlijn en Venetië tot de vier belangrijkste festivals in Europa. Het vindt plaats in de laatste week van januari en de eerste week van februari. Het festival duurt meestal twaalf dagen en het streeft naar het presenteren van een hoogwaardige selectie van de wereldwijde, onafhankelijke, innovatieve en experimentele film en beeldende kunst. Dit festival concentreert zich op het zoeken naar een nieuwe artistieke platform en de actieve ondersteuning van de onafhankelijke filmmakers wereldwijd. IFF Rotterdam is een belangrijk centrum voor het ontdekken van filmtalenten en het kennismaken met de nieuwe trends in de kunst in vele wereld- en internationale premières. De festivalcompetitie bestaat uit twee gedeeltes gericht op het ondersteunen van de nieuwe talentvolle filmmakers: Hivos Tiger Awards Competitie (voor de avondvullende films) en Tiger Awards Competitie voor Korte Films.⁵⁶ Deze karakteristieke geeft aan dat het festival zich op artistieke en experimentele films richt. Ondanks deze veeleisende publieke films, trekt het festival een groot aantal bezoekers en journalisten aan. In 2013 werd het festival bezocht door 280.000 mensen en ongeveer 2.500 nationale en internationale filmprofessionals

⁵⁶ Awards and Juries. In. *Filmfestivalrotterdam.com* [online] [gebruikt op 30-01-2013] beschikbaar op: <http://www.filmfestivalrotterdam.com/en/about/awards-and-jury/>

(regisseurs, producenten, drukt)⁵⁷. Deze cijfers laten zien dat er een grote belangstelling is voor thematisch festival met een duidelijk geplande dramaturgie.

Honderden films zijn onderverdeeld in verschillende secties:⁵⁸

Hivos Tiger Awards Competitie - Films van de nieuwe generatie. Beginnende filmmakers vechten met hun films om de drie Hivos Tiger Awards.

Tiger Awards Competitie voor Korte films - Drieëntwintig filmmakers concurreren met films korter dan zestig minuten.

Bright Future - Deze sectie presenteert avontuurlijk nieuw werk van beginnende filmmakers. Competitie bestaat uit debuten en tweede films.

Spectrum - Deze sectie presenteert modern en vernieuwend werk uit alle landen, gemaakt door zowel ervaren filmmakers als de minder bekende regisseurs.

Spectrum Shorts - De korte films van één tot negenenvijftig minuten. Films uit de hele wereld.

Signals - Verschillende retrospectieven presenteren belangrijke auteurs of niet bekende films uit de ontwikkelingslanden.

Prijzen op IFF Rotterdam⁵⁹

Hivos Tiger Awards Competitie - In de competitie worden drie winnende films geselecteerd en gehonoreerd met een prijs van voor € 15.000 elke filmmaker. De competitie is slechts toegankelijk voor de eerste en tweede films van de filmmakers. Aan deze competitie nemen ongeveer 15 films per jaar deel.

Tiger Awards Competitie voor Korte Films

The Big Screen Award - Tijdens het IFF Rotterdam 2013 werd er een nieuwe competitie geïntroduceerd. Deze competitie betreft de films die op het moment van uitnodigen nog niet aangekocht zijn voor de distributie in de Benelux op het moment. De beste film krijgt de prijs en een financiële beloning ter hoogte van 10 000 euro's.

UPC Publiekprijs - Voor de meest populaire film van toeschouwers.

⁵⁷ Publications and Advertising. In: *filmfestivalrotterdam.com* [online] [gebruikt op 30-01-2013] beschikbaar op: <http://www.filmfestivalrotterdam.com/en/about/advertising/>

⁵⁸ Awards and Juries, cit. 56

⁵⁹ Awards and Juries, cit. 56

Dioraphte Award - De prijs gaat naar de Hubert Bals Fonds - film die het hoogst eindigt in de Publieksprijs - enquête.

FIPRESCI Award - De prijs wordt uitgereikt aan de filmmaker van de beste film in Bright Future sectie.

MovieZone Award - De beste film is gekozen door de jongeren MovieZone jury van Nederlands Instituut voor Filmeducatie

KNF Award - De winnaar wordt gekozen door een jury van de Kring van Nederlandse Filmjournalisten (KNF). De prijs is voor de film, die niet in de Nederlandse distributie zit.

NETPAC Award - De beste Aziatische film van het festival wordt gekozen door de jury van het Network for the Promotion of Asian Cinema.

Eurimages Award - Voor het beste CineMart - project. De prijs is 30 000 euro's.

Arte France Cinéma Award

WorldView New Genres Fund Development Award

3.3. De huidige vorm van het IFF Rotterdam

De stad lijkt niet op een vakantieoord in Cannes. Het historische centrum werd gebombardeerd door de Luftwaffe bijna tachtig jaar geleden (1940). De industriële haven spreidt zich uit tot de kust van 30 kilometer buiten de stad. Het centrum met zijn progressieve architectuur is niet een van de meest romantische steden van Europa. Op het eerste gezicht lijkt het festival in de positie van een buitenstaander te verkeren. Tegelijkertijd concurreert het met twee filmfestivals: de Amerikaanse Sundance die het IFF Rotterdam voorafgaat, en het Berlijns festival Berlinale die een week na het IFF Rotterdam begint. Een mysterie is dat er een festival tussen deze twee grote evenementen kan plaatsvinden. Toch werd het festival door 280.000 mensen in 2013 bezocht. Voor een festival zonder rode lopers en grote sterren is een dergelijke aanwezigheid buitengewoon (ter vergelijking, Karlovy Vary werd door 130.000 mensen in 2013 bezocht). Deze schijnbaar nadelige situatie helpt het festival zijn unieke karakter te bewaren. Het IFF Rotterdam heeft een sterke positie tussen andere filmfestivals. Het filmfestival heeft een uitgesproken profiel en het ontwikkelde de positie, die het in de voorgaande jaren

opbouwde. Het festival doet geen compromissen in het programma en onderwerpt niet aan commercie.⁶⁰

De medewerkers van het festivalprogramma worden tot constante innovatie en ontdekking gedwongen. Het wordt veroorzaakt door de grote concurrentie van andere internationale festivals. Het festival kan niet op de films van de sterren-filmmakers vertrouwen. De beroemde filmmakers zullen altijd om commerciële redenen de voorkeur aan festivals in Berlijn, Cannes, Toronto of Venetië geven. Om deze redenen kunnen de organisatoren van het IFF Rotterdam ook de gebruikelijke dramaturgische regels verstoren. De ficties en de documentaire films kunnen elkaar in de hoofdcompetitie beconcurreren. De experimentele films hebben een grote ruimte in het programma en andere audiovisuele projecten begeleiden het festival. In 2012, was het een interactief werk van de Chinese kunstenaar en dissident Ai Weiwei. De organisatoren wijden veel aandacht aan die meest excentrieke projecten die de grenzen van filmmedia en kijkervaring testen. Het festival ontwikkelt zich voortdurend en past zich aan de tijd van de nieuwe technologieën aan die heel actief worden gebruikt. De sectie Cinema Reloaded⁶¹ (eeder Exploding Cinema) reageert op de opkomst van de nieuwe media en verkent de onduidelijke grens tussen de film en de andere kunsten. Deze sectie bevat van de installaties, games, muziek en tentoonstellingen georganiseerde in de verschillende tentoonstellingszalen in Rotterdam. Het festival is zeer interactief.

Het filmfestival wordt tegen de beperkingen beschermd die voortvloeien uit het vertonen van Hollywood films. Het filmfestival hoeft niet de instructies van een productiemaatschappij te volgen.⁶² De artistieke vrijheid in dramaturgie maakt het mogelijk om op het festival experimentele films aan te bieden. Een origineel programma is aantrekkelijk voor de toeschouwers en professionals. De regisseurs, producenten en sales agents weten dat het filmfestival vruchtbare grond is voor hun films.⁶³ Getalenteerde en prominente regisseurs uit de internationale filmindustrie hebben naast de filmvoorstellingen twee andere redenen om het festival te bezoeken. De redenen zijn een

⁶⁰ Subsidieaanvraag. Culturele basisinfrastructuur 2013-2016 International Film Festival Rotterdam [PDF] p. 3 [gebruikt op 26-03-2014] beschikbaar op:

<https://www.filmfestivalrotterdam.com/nl/Organisatie/jaarverslag/>

⁶¹ Cinema Reloaded. [online] [gebruikt op 26-03-2014] beschikbaar op:<https://www.filmfestivalrotterdam.com/en/cinema-reloaded/>

⁶² Subsidieaanvraag. Culturele basisinfrastructuur 2013-2016 International Film Festival Rotterdam [PDF] p. 4 [gebruikt op 26-03-2014] beschikbaar op:

<https://www.filmfestivalrotterdam.com/nl/Organisatie/jaarverslag/>

⁶³ Ibidem p. 4

coproductie markt CineMart en het Hubert Bals Fonds, die een belangrijke rol in het realiseren van onafhankelijke projecten spelen.

Hubert Bals Fonds is bestemd om te helpen opmerkelijke of urgente speelfilms voltooien. De films zijn van vernieuwende en getalenteerde filmmakers uit Afrika, Azië, Latijns - Amerika en delen van Oost - Europa. Meer dan 1000 projecten van onafhankelijke filmmakers ontvingen - sinds de oprichting van het fonds in 1989 - financiële steun. Elk jaar vertoont het IFF Rotterdam het merendeel van de voltooide films door het fonds. Hubert Bals Fonds heeft vijf categorieën. 1) scenario en projectontwikkeling 2) digitale productie 3) postproductie financiering of definitieve financiering 4) distributie 5) Hubert Bals Fonds Plus - De financiële steun voor buitenlandse films die een Nederlandse producent hebben.⁶⁴

Op dit moment zijn artistieke films door de financiële crisis in een moeilijke positie. De producenten geloven niet in het rendement van de artistieke films. De filmdistributeurs kopen liever blockbusters voor de bioscopen omdat ze zo het publiek kunnen trekken. Om deze redenen is het steeds moeilijker om de veeleisende cultuur te financieren. In dit opzicht zal de rol van het festival in de toekomst nog belangrijker worden. Dit geldt vooral voor het IFF Rotterdam. Het filmfestival presenteert zich als een artistiek festival en ondersteunt actief artistieke filmmakers. Zelfs films die met bescheiden middelen gemaakt zijn, kunnen op het filmfestival publiek trekken. Sommige festivals dienen nog steeds als een vertoning van de Hollywood films. Er zal veel geld binnenkomen als grote sterren op het festival films komen presenteren. De creatieve en eigenzinnige filmmakers zijn voor het IFF Rotterdam het belangrijkste. De oorsprong van de film is van ondergeschied belang. Het maakt niet uit of de film uit Hollywood komt of dat hij in Oost-Europa is gemaakt.

Het publiek is het belangrijkste voor elke filmfestival. Het IFF Rotterdam heeft een trouw publiek dat regelmatig terugkomt. „*Ruim 67 procent van de geënquêteerde festivalgangers gaf namelijk aan al vaker dan vijf keer het festival te hebben bezocht.*“⁶⁵ Het belangrijkste aspect in het IFF Rotterdam is de communicatie over en weer tussen het publiek en de filmmakers. Tijdens het filmfestival worden vele gesprekken en ontmoetingen met filmmakers georganiseerd. De kracht van het festival is dat het compromisloze

⁶⁴ Hubert Bals Fund. In: *filmfestivalrotterdam.com* [online] [gebruikt op 26-03-2014] beschikbaar op: <http://www.filmfestivalrotterdam.com/en/hbf/>

⁶⁵ Jaarverslag IFFR 2012-2013, [PDF] p. 17 [gebruikt op 27-03-2014] beschikbaar op: <https://www.filmfestivalrotterdam.com/nl/Organisatie/jaarverslag/>

filmprogramma voor het ontvankelijke publiek biedt die de artistieke en de experimentele films van dit festival verwacht. Het festival biedt aan de toeschouwers de mogelijkheid tot het festival bijdragen. Ze kunnen een lid van de zgn. Tiger Friends⁶⁶ worden. Het lidmaatschap levert kortingen op kaartjes en andere voordelen op. „*Dankzij het trouwe en avontuurlijke publiek kan International Film Festival Rotterdam zich het grootste entreeheffende evenement van Nederland noemen. Dat is goed voor de kwetsbare, onafhankelijke films die op het festivalprogramma staan. Niettemin kan het festival extra financiële steun goed gebruiken; juist nu maken bescheiden persoonlijke bijdragen letterlijk een wereld van verschil.*“⁶⁷ De sfeer van IFF Rotterdam is voor de cinefiles vriendelijker dan sterren bekoring van Cannes of Berlijn. De grote festivals in Cannes, Berlijn en Toronto moeten het programma tussen de onafhankelijke films en films voor de massa publiek uitbalanceren en ze moeten grote gala premières hebben. Voor moderne cinefiles is de situatie anders, ze hoeven geen grote sterren te zien. IFF Rotterdam heeft het voordeel dat een gespecialiseerd festival is en het kan zich veroorloven van de grote films vermijden.

Voor het publiek is het moeilijk om kunstfilms in de bioscoop te vinden en daarom stijgt de populariteit van het IFF Rotterdam. Het IFF Rotterdam is het grootste culturele evenement in Nederland en is het bewijs dat er een publiek voor bijzondere films is. Het grote bereik en het politiek, cultureel en maatschappelijke geëngageerd programma geven aan het festival een groot maatschappelijke belang. Het filmfestival is het bewijs dat dit programma kan bestaan. Daarbij is het festival internationaal georiënteerd, in een tijd waarin het politieke en maatschappelijke klimaat, voornamelijk in Europa zeer naar binnen gericht is.⁶⁸

Het IFF Rotterdam is zowel op internationaal als op lokaal niveau belangrijk. Het is belangrijk voor de filmindustrie en het culturele klimaat in Nederland. Het IFF Rotterdam kan een springplank voor de Nederlandse en wereld- filmmakers worden. Het filmfestival demonstreert al enkele jaren in samenwerking met het EYE Film Instituut Nederland de kracht van de Nederlandse festivals en probeert deze festivals te bevorderen. Het IFF Rotterdam werkt samen met andere festivals in Nederland, met het International

⁶⁶ Tiger Friends. In: *filmfestivalrotterdam.com* [online] [gebruikt op 27-03-2014] beschikbaar op: <http://www.filmfestivalrotterdam.com/nl/tigerfriends/>

⁶⁷ Tiger Friends. In: *filmfestivalrotterdam.com* [online] [gebruikt op 27-03-2014] beschikbaar op: <http://www.filmfestivalrotterdam.com/nl/tigerfriends/#cadeau>

⁶⁸ Subsidieaanvraag. Culturele basisinfrastructuur 2013-2016 International Film Festival Rotterdam [PDF] p. 5 [gebruikt op 26-03-2014] beschikbaar op: <https://www.filmfestivalrotterdam.com/nl/Organisatie/jaarverslag/>

Documentary Film Festival Amsterdam (IDFA), het Nederlands Film Festival (NFF) en Cinekid. Samenwerking brengt vele voordelen. De filmfestivals delen technische diensten en kaartverkoop.⁶⁹ Op het nationaal niveau bevordert het festival de verspreiding van onafhankelijke films in samenwerking met Nederlandse artistieke bioscopen (Tigers on Tour) en Nederlands openbare televisie NPS en VPRO, evenals het festival eigen DVD merk Tiger Releases uitgeeft.⁷⁰ In Nederland is niet een thematisch vergelijkbaar festival organiseren. Andere belangrijke festivals zijn IDFA in Amsterdam en NFF in Utrecht. IDFA is gericht op documentaires en NFF presenteert uitsluitend Nederlandse films. Het IFF Rotterdam heeft geen echte concurrentie op het lokaal niveau. Het filmfestival in Berlijn is de dichtstbijzijnde buitenlandse concurrentie. Het Berlinale vindt slechts een paar weken na het IFF Rotterdam plaats. Het Berlinale is een festival dat Hollywood-films met sterren vertoont, maar ook films van de artistieke kwaliteit. De festivalorganisatoren van IFF Rotterdam moeten de nieuwe strategieën zoeken voor beter positie van het festival in de wereldwijde concurrentie. Het IFF Rotterdam zoekt altijd naar nieuwe distributiekanaalen voor kunstfilms en in dit opzicht is een pionier onder andere filmfestivals. Op dit moment biedt het IFF Rotterdam ook digitale distributie.⁷¹ Als een distributeur van hoogwaardige films richt het festival zich niet alleen op klassieke vertonen in bioscopen. De films worden door diensten aangeboden zoals Video on Demand, DVD of door YouTube-kanaal. Op deze manier kan de film meer toeschouwers hebben. Het festival richt zich ook op de opleiding van jonge toeschouwers. Het filmfestival biedt een uitgebreid educatief programma voor de kinderen en studenten. Meer dan vierduizend jonge mensen bezoeken elk jaar het educatieve programma. Het doel is om de mening van jongeren over serieuze films uit te breiden en ze in media-educatie te onderwijzen. Het filmfestival trekt al enkele jaren organisaties aan die de zorg voor het onderwijs - het EYE Film Instituut Nederland, Nederlandse TV en Film Academy.

Het wezenlijke van het IFF Rotterdam bestaat uit de competities en andere secties. Hoe is de vorm van de hoofdcompetitie? Op top festivals komt het niet voor, dat de hoofdcompetitie aan wisselende kwaliteit lijdt. De meeste films in de competitie hebben -

⁶⁹ Subsidieaanvraag. Culturele basisinfrastructuur 2013-2016 International Film Festival Rotterdam [PDF] p. 6 [gebruikt op 26-03-2014] beschikbaar op: <https://www.filmfestivalrotterdam.com/nl/Organisatie/jaarverslag/>

⁷⁰ BAUER Olga, *FUND-RAISING FOR FILM FESTIVALS IN EUROPE*. [PDF] Erasmus university Rotterdam 2007 master thesis pp. 61-62 [gebruikt op 26-03-2014] beschikbaar op: thesis.eur.nl/pub/4287/Bauer.Olga.305819.master_thesis.pdf

⁷¹ Video On Demand - Online film kijken. [online] [gebruikt op 27-03-2014] beschikbaar op: <http://www.filmfestivalrotterdam.com/nl/vod/>

op een paar uitzonderingen - hun eigen hoge niveau. Het IFF Rotterdam heeft een moeilijker positie doordat de competitie tussen de jonge filmmakers en hun eerste of tweede film is. Daarom is het verwonderlijk dat de concurrentie veel respect geniet. Getoonde films met hun kwaliteit kunnen worden vergeleken met films van gevestigde regisseurs.

Het is de verdienste van directeur Rutger Wolfson en zijn team dramaturgen die films uit de hele wereld kiezen dat er zo'n goed programma is. Rutger Wolfson zegt over festival „*De kracht van Rotterdam is dat zowel jonge makers als grote namen op een enthousiast publiek kunnen rekenen.*“⁷²

Het festival kent een duidelijk profiel en concept in de keuze van de winnaars. Een voorbeeld is de 41ste editie in 2012. De jury reikte drie hoofdprijzen uit aan vrouwelijke filmmakers. Elk van hen komt uit een ander werelddeel, uit de Azië, Latijns-Amerika en Oost-Europa. De films uit deze regio's waren rijkelijk vertegenwoordigd in de competitie. De hoofdprijs Tiger werd toegekend aan Dominga Sotomayor uit Chili voor *De jueves a domingo* (Van donderdag tot zondag), Maja Miloš uit Servië voor *Klip* en Huang Ji uit China voor *Jidan he Shitou* (Het ei en de steen). Deze beslissing past goed bij de creatieve en liberale sfeer waarin de competitie voorbereid is. Hoewel alle drie films een verschillende filmische aanpak hebben, is elke film thematisch op de helden van het kind of adolescent gericht.⁷³

De andere interessante sectie is *Bright Future*. Deze sectie richt zich op de eerste en tweede films van onbekende regisseurs. Het is dan ook een competitie van de dynamiek, originaliteit en durf van de dramaturgische keuze. Op het eerste gezicht lijkt het erop dat *Bright Future* een aanvulling van de hoofdcompetitie is. De sectie brengt niet alleen films die door het Hubert Bals Fonds ondersteund werden maar het presenteert ook nieuwe trends in de wereldcinema. De toeschouwer heeft de kans naar films te kijken uit de exotische werelddelen (Midden-Amerika, Centraal-Afrika of Indonesië), maar ook naar de Europese producties, die met het filmverhaal en de filmtaal experimenteren.

Het festival is ook politiek geëngageerd. Een bewijs daarvan is de financiële ondersteuning van het Hubert Bals Fonds voor de filmmakers, in wiens land er censuur is en waar ze het zwijgen opgelegd worden. In 2012 werd de sectie Signals gewijd aan de Iraanse cinema en

⁷² IFFR Jaarverslag 2011-2012,[PDF] p.9 [gebruikt op 27-03-2014] beschikbaar op: <https://www.filmfestivalrotterdam.com/nl/Organisatie/jaarverslag/>

⁷³ KRÍPAČ, Jan *Rotterdamské tygřice* [online] Fantom Film Magazine [gebruikt op 27-03-2014] beschikbaar op: <http://www.fantomfilm.cz/?p=1288>

aan de Iraanse filmmakers. Zoals ik hierboven schreef, was in 2013 de Chinese dissident en activist Aj Weiwei jurylid.⁷⁴ Het kan worden gezegd dat mensen naar Rotterdam reizen voor een frisse en vrije richting in de cinematografie. Zij zijn ook aan het zoeken naar nieuwe inzichten in de kunst op het festival. Wat betreft de financiering van het festival, de situatie is niet zo triest als in Tsjechië. Ondanks de financiële crisis beheert het festival in 2014 een bedrag van €6.800.000.⁷⁵ Het is ongeveer €500.000 minder dan in voorgaande jaren. Het festival moest personeels- en overheadkosten verlagen.

In 2013 werd het festival bezocht door meer dan 2523 gasten. Van hen waren er 292 filmmakers en 330 journalisten uit vijftig landen van de belangrijke magazines, bijv. Sight & Sound, Screen International, CinemaScope of Cahiers du Cinemas.⁷⁶ De journalisten hebben interesse voor het festival. Op het lokaal niveau, werkt het festival samen met de televisie RTV Rijnmond en de twee hoofdsponsors kranten VPRO en Volkskrant.⁷⁷ De TV brengt elke dag regelmatig verslag uit het festival en toont interviews met de filmmakers. Alle deze media werken samen met festival en ze vormen het beeld van het festival voor publiek. Het is unieke samenwerking die voordelen voor de beide kanten heeft.

⁷⁴ Signals: Inside Iran [online] [gebruikt op 27-03-2014] beschikbaar op: <http://www.filmfestivalrotterdam.com/nl/iffir-2013/programmaonderdelen/signals/signals-inside-iran/>

⁷⁵ Rotterdam Film Festival 2014. [online] [gebruikt op 27-03-2014] beschikbaar op: <http://www.screendaily.com/festivals/rotterdam-film-festival-2014/5065616.article>

⁷⁶ IFFR Jaarverslag 2012-2013,[PDF] p.7, p.19 [gebruikt op 27-03-2014] beschikbaar op: <https://www.filmfestivalrotterdam.com/nl/Organisatie/jaarverslag/>

⁷⁷ ibidem p. 45

4. Vergelijking van het IFF Rotterdam en het IFF Karlovy Vary

In het komende hoofdstuk worden de verschillen in de organisatie van beide festivals beschreven aan de hand van belangrijke cijfers, zoals toeschouwersaantallen, het aantal films dat in première vertoond worden, als ook wijze ondersteuning van nieuwe films.

4.1. Aantal bezoekers

Tabel nr. 1: aantal verkochte kaartjes

	2010	2011	2012	2013
IFF Karlovy Vary ⁷⁸	126.800	126.300	121.000	128.000
IFF Rotterdam ⁷⁹	353.000	340.000	274.000	280.000

Uit deze tabel blijkt dat IFF Rotterdam meer bezoekers trekt dan IFF Karlovy Vary. In de jaren 2010 en 2011 verkocht IFF Rotterdam ongeveer 350 000 kaarten. Het is over 200.000 kaarten meer dan IFF Karlovy Vary. Tussen 2011 en 2012 nam het aantal verkochte kaartjes bij het Rotterdamse festival echter duidelijk af, zo werden er in 2012 bijna 70.000 kaartjes minder verkocht dan in 2011. Wat is de oorzaak hiervan? In 2011 werd de 40ste editie georganiseerd met voorstellingen en andere evenementen in het programma. Ook de financiële crisis en de duurdere toegangsbewijzen drukten het aantal bezoekers.⁸⁰ Bij IFF Karlovy Vary blijft het toeschouwersaantal al vier jaar op hetzelfde niveau, waarbij het vergeleken met andere Tsjechische festivals een hoog aantal bezoekers trekt.

⁷⁸ Minulé ročníky. Statistiky. In: *Kviff.com* [online] [gebruikt op 15-04-2014] beschikbaar op: <http://www.kviff.com/cz/o-festivalu/historie-rocniky/2013/statistiky/#menu>

⁷⁹ Het 40ste IFFR in cijfers. In: *filmfestivalrotterdam.com* [online] [gebruikt op 15-04-2014] beschikbaar op: <https://www.filmfestivalrotterdam.com/nl/iff-2011/nieuws/het-iff-in-cijfers/>

⁸⁰ ANP/REDACTIE *IFFR onderzoekt terugloop bezoekers* In: *Volkskrant.nl* [online] [gebruikt op: 15-04-2014] beschikbaar op: <http://www.volkskrant.nl/vk/nl/3376/film/article/detail/3157260/2012/02/05/IFFR-onderzoekt-terugloop-bezoekers.dhtml>

4.2. Aantal premières

De volgende tabellen tonen het aantal wereldwijde, Europese of internationale premières op beide festivals. De cijfers geven aan welk festival populairder is onder filmmakers. Ook korte films en documentaires werden in deze cijfers meegenomen. Voor elk festival is het van belang om premières te hebben. Het aantal premières trekt namelijk internationale aandacht van professionals die op de wereld festivals regelmatig bezoeken.

Tabel nr. 2: aantal premières

IFF Karlovy Vary ⁸¹	2010	2011	2012	2013
Wereldse p.	15	21	23	23
Internationale p.	29	25	33	30
Europese p.	10	16	8	13

IFF Rotterdam ⁸²	2010	2011	2012	2013
Wereldse p.	131	134	111	132
Internationale p.	110	92	96	96
Europese p.	61	62	57	66

⁸¹ Závěrečná tisková zpráva. 48. MFF KV In: *kviff.com* [online] [gebruikt op 15-04-2014] beschikbaar op: <http://www.kviff.com/cz/o-festivalu/historie-rocniky/2013/tiskova-zprava/#menu> p. 8
Závěrečná tisková zpráva. 47. MFF KV In: *kviff.com* [online] [gebruikt op 15-04-2014] beschikbaar op: <http://www.kviff.com/cz/o-festivalu/historie-rocniky/2012/tiskova-zprava/#menu> p. 6
Závěrečná tisková zpráva. 46. MFF KV In: *kviff.com* [online] [gebruikt op 15-04-2014] beschikbaar op: <http://www.kviff.com/cz/o-festivalu/historie-rocniky/2011/tiskova-zprava/#menu> p. 6
Závěrečná tisková zpráva. 45. MFF KV In: *kviff.com* [online] [gebruikt op 15-04-2014] beschikbaar op: <http://www.kviff.com/cz/o-festivalu/historie-rocniky/2010/tiskova-zprava/#menu> p. 10

⁸² Jaarverslag. 2009-2010, 2010-2011, 2011-2012, 2012-2013 In: *filmfestivalrotterdam.com* [online] [gebruikt op 16-04-2014] beschikbaar op: <http://www.filmfestivalrotterdam.com/nl/Organisatie/jaarverslag/>

IFF Rotterdam vertoont meer films in première dan IFF Karlovy Vary. In dit opzicht is het IFF Rotterdam belangrijker dan het IFF Karlovy Vary. Uit deze cijfers blijkt dat het IFF Rotterdam zich richt op het ontdekken van nieuwe films en filmmakers. Filmmakers geven dan ook de voorkeur aan het IFF Rotterdam. Zij willen hun films er graag in première laten gaan. Hierdoor hebben de organisatoren van het IFF Rotterdam een bredere keuze in films voor hun programma. Het IFF Karlovy Vary is geen populair festival voor premièrevertoningen, hoewel het aantal in wereldpremière getoonde films geleidelijk stijgt.

4.3. Ondersteuning van nieuwe films

Steun vinden voor het maken en de distributie van nieuwe films is een van de taken van grote festivals. Zoals eerder vermeld richt het IFF Rotterdam zich juist op het ondersteunen van nieuwe films door middel van het *Hubert Bals Fonds* en de coproductiemarkt *CineMart*.

CineMart in Rotterdam is de oudste coproductiemarkt opgericht in 1984. Sinds zijn oprichting werden er 454 films gecreëerd.⁸³ In 2012-2013 ondersteunde het *Hubert Bals Fonds* 48 filmprojecten (inclusief workshops en distributies) uit Afrika, Latijns-Amerika, het Midden-Oosten en delen van Oost-Europa. Deze films kregen in totaal bijdrage van € 622.500 verstrekt.⁸⁴ Deze 48 projecten werden geselecteerd uit 764 aangeboden projecten. Sinds de oprichting van het fonds in 1989, ontvingen meer dan een duizend projecten van onafhankelijke filmmakers financiële steun.

De coproductiemarkt van het IFF Karlovy Vary heet *Works in Progress*, en werd pas in 2009 opgericht. Op deze markt presenteren filmmakers hun films en zoeken zij naar distributeurs en producenten voor hun films. Deze films zijn afkomstig uit Centraal-en Oost-Europa, die na afloop van het IFF Karlovy Vary in première zullen gaan. Er wordt een bedrag van € 10.000 toegekend aan het beste project

4.4. Posters

Naast het bezoekersaantal en het aantal premières, zijn ook de posters een interessant punt voor vergelijking van beide festivals. Hoewel de marketing niet het belangrijkste deel van

⁸³ CineMart Profile. [online] [gebruikt op 15-04-2014] beschikbaar op: <https://www.filmfestivalrotterdam.com/professionals/cinemine/cinemart-profile/>

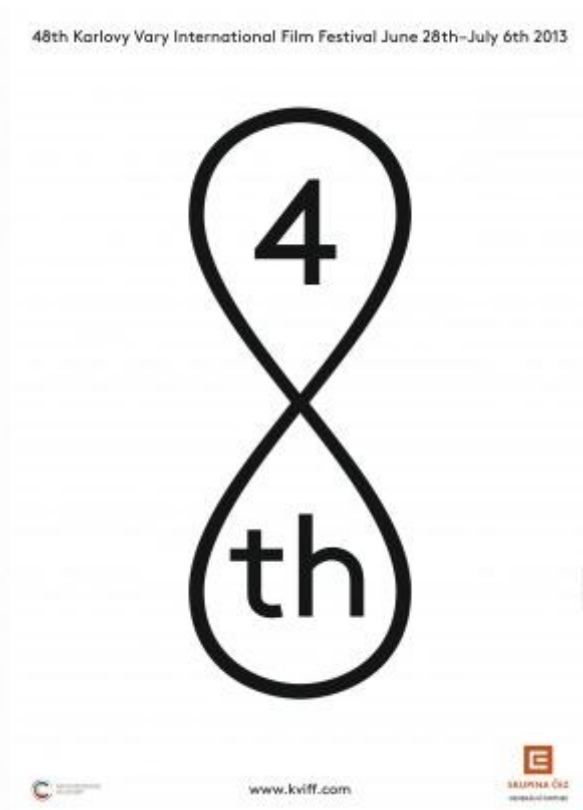
⁸⁴ IFFR Jaarverslag 2012-2013,[PDF] p.37 [gebruikt op 27-03-2014] beschikbaar op: <https://www.filmfestivalrotterdam.com/nl/Organisatie/jaarverslag/>

een filmfestival is, vormt het zeker wel een belangrijk onderdeel. Beide festivals kozen de afgelopen twee jaar voor minimalistische posterdesigns. De afgelopen twee edities van het IFF Karlovy Vary hadden eenvoudig herkenbare posters, waarbij in het midden van de poster het cijfer van editie stond (waarmee ook het belang van geschiedenis en traditie werd uitgebeeld).

Foto nr. 1⁸⁵

Foto nr. 2⁸⁶

⁸⁵ 48. MFF Karlovy Vary. Festivalový plakát. In: *Kviff.com* [online] [gebruikt op 16-04-2014] beschikbaar op: <http://www.kviff.com/cz/o-festivalu/historie-rocniky/2013/plakat/#menu>

⁸⁶ 47. MFF Karlovy Vary. Festivalový plakát. In: *kviff.com* [online] [gebruikt op 16-04-2014] beschikbaar op: <http://www.kviff.com/cz/o-festivalu/historie-rocniky/2012/plakat/#menu>

Bij IFF Rotterdam neemt tekst de afgelopen twee jaar een grote ruimte in op de posters. Een deel van de posters uit 2013 toont dialogen uit films, terwijl posters uit 2012 film als kunst vieren.

Foto nr. 3⁸⁷

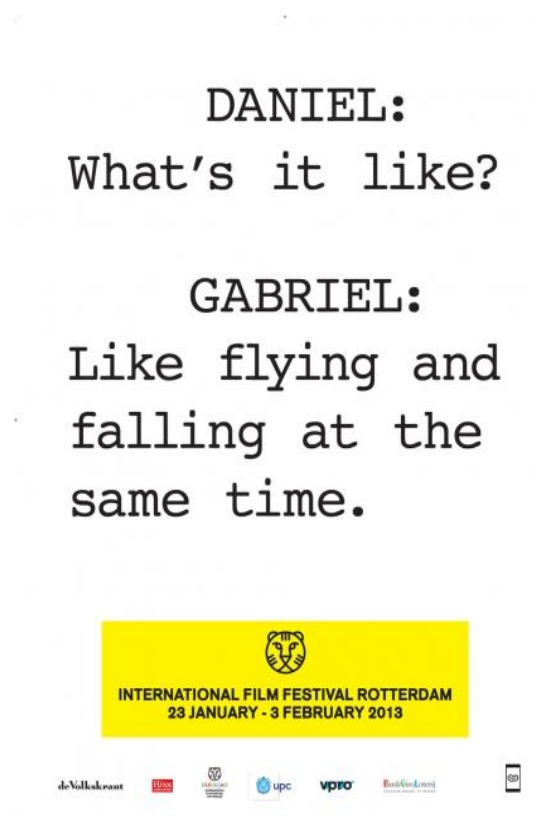

Foto nr. 4⁸⁸

⁸⁷ Daily.nl [online] [gebruikt op 13-04-2014] beschikbaar op: <http://www.daily.nl/uitgave/international-film-festival-rotterdam> Weovnotterdam.com [online] [gebruikt op 13-04-2014] beschikbaar op http://weownrotterdam.nl/owned/item/iff_r_2013/

⁸⁸ Weovnotterdam.com [online] [gebruikt op 13-04-2014] beschikbaar op: http://weownrotterdam.nl/owned/item/iff_r_2013/

5. Conclusie

Zowel IFF Karlovy Vary als IFF Rotterdam zijn belangrijk voor de filmindustrie in hun land, maar elk om zijn eigen redenen. IFF Karlovy Vary is vooral van belang voor de Tsjechische Republiek om de gebrekkige distributie van arthouse-films op te vangen. Het festival probeert de vertoning van films uit het oosten te bemiddelen, maar kent hierbij meerdere concurrenten, zoals de filmfestivals in Moskou, Cottbus en New Horizons in Wroclaw.

IFF Rotterdam is op diverse manieren van belang. Het festival ondersteunt alternatieve films en jonge filmmakers op een wereldwijde schaal. Tevens creëert IFF Rotterdam een netwerk van onderlinge verbanden en betrekkingen tussen festivals in Nederland. Deze samenhang ontbreekt tussen festivals in Tsjechië.

De tijd van oprichting bleek invloed te hebben op beide festivals. Politieke beslissingen als facilitaire factoren speelden bij de oprichting een belangrijke rol. In Rotterdam besloten de raadsleden over de oprichting van het festival. Het festival werd opgericht door filmliefhebbers. Verder heeft dit festival een goede positie tussen andere festivals, omdat het werd opgericht in de tijd die door een nieuwe golf van filmmakers met compromisloze meningen op film werd beïnvloed. IFF Rotterdam profiteert nog steeds van de positie die Huub Bals heeft opgebouwd. Hij bouwde het festival op basis van zijn eigen voorkeuren en smaken. Voor het IFF Rotterdam is het niet van belang om zich in de A-categorie te bevinden. De kwaliteit van de hoofdcompetitie is hoog en jonge filmmakers geven de voorkeur aan de Rotterdamse competitie voordat hun films in een sectie tussen honderden anderen verdwijnen tijdens de Berlinale of in Cannes. IFF Rotterdam is een populair alternatief festival voor filmliefhebbers. Voor de gewone toeschouwer is het IFF Rotterdam geen ontoegankelijk en snobistisch evenement zoals bijvoorbeeld het festival in Cannes. Het IFF Rotterdam bewijst dat, ondanks een focus op experimentele films en nieuwe filmmakers, grote toeschouwersaantallen ook zonder de komst van grote sterren bereikt kunnen worden. De grote steun van talentvolle filmmakers is een kans dat de filmmakers terug zullen komen met andere films. Ondanks de educatieve programma's, het ondersteunen van jonge filmmakers en het gebruik van de nieuwe distributiekanaalen is het festival nog steeds op zoek naar nieuwe manieren om artistieke films voor het publiek te brengen. Aangezien het festival zich richt op de jonge filmmakers en experimentele films,

heeft het een eigen profiel en daarmee een belangrijke plaats tussen de andere festivals. Hierdoor is het belangrijk voor filmmakers, journalisten en toeschouwers.

De oprichting van IFF Karlovy Vary was om andere redenen dan de oprichting van het IFF Rotterdam, maar ook op basis van een politieke beslissing. IFF Karlovy Vary ontstond op basis van beslissingen van politici, niet van filmmakers. Dit kwam tot uiting in het festivalprogramma tijdens de communistische regering, welk door politieke druk beïnvloed werd.

Het buitenland ziet IFF Karlovy Vary als een poort naar films uit Midden-en Oost-Europa. Het is moeilijk een festival rondom films uit Oost-Europa te creëren. Uit het programma en de secties wordt dan ook niet duidelijk of het festival neigt naar de Visegrádgroep regio of de Amerikaanse cinematografie. Wanneer de organisatoren kansen grijpen die voortkomen uit geopolitieke positie van Tsjechië, zou het festival betere betrekkingen met de buitenlandse filmprofessionals kunnen opbouwen. Het festival zou kunnen fungeren als kleine coproductie markt met films uit de regio. Dit zou een sterk platform met top Russisch, Pools of Roemeens filmmakers creëren. De internationale inkopers, sales agents en distributeurs zouden redenen hebben om naar IFF Karlovy Vary te rijden. De filmprofessionals zouden talenten kunnen ontdekken die zij Cannes of Berlijn tussen honderden andere filmmakers uit de hele wereld mislopen. Van deze coproductie markt zouden de Tsjechische professionals kunnen profiteren door de contacten die zij met buitenlandse filmmakers zouden krijgen. Het festival zou een karakteristieke identiteit en internationale aandacht krijgen. Het festival heeft vele doelen; zo wil het exclusieve films in de hoofdcompetitie vertonen, een etalage van de Tsjechische cultuur worden, films toegankelijk maken voor, als ook aan de voorwaarden voldoen van de FIAPF organisatie. Het festival presenteert zich als een evenement voor jonge mensen, zij zijn degenen die aan het festival sfeer bijdragen. Tevens toont het festival grote sterren en feestjes in de media.

Het festival maakt de indruk dat het een *cinéfiel* evenement is voor jongeren, terwijl het zich in de media presenteert als een tweede Cannes. Deze voorbeelden weerspiegelen het beeld van de schizofrene leiding van het festival. De organisatoren weten zelf niet of het festival in Oost- of West-Europa hoort.

IFF Karlovy Vary is veel ouder dan IFF Rotterdam. De geschiedenis en de traditie garanderen echter niet het succes van het festival. Ondanks het kortere bestaan neemt het IFF Rotterdam een belangrijke plaats in onder andere festivals. Mijn mening dat het

festival van de A-categorie belangrijker is dan het festival zonder deze categorie was verkeerd. De A-categorie hoeft niet altijd het enige criterium van de kwaliteit te zijn. Ook het filmfestival zonder deze categorie kan succesvol en internationaal belangrijk worden. Het IFF Rotterdam is een bewijs daarvan.

Literatuur

DE VALCK, Marijke. *Film Festivals From European to Geopolitics to Global Cinephilia*. Amsterdam: University Press, 2007

Hofstede, Bart: *Nederlandse cinema wereldwijd. De internationale positie van de Nederlandse film*. Boekmanstudies. Amsterdam, 2000

Albers, Rommy; Baeke, Jan; Zeeman, Rob: *Film in Nederland*. Ludion, Amsterdam, 2004

PROKOPOVÁ, Alena. 2012. *Eva Zaoralová Život s filmem*. 1. vyd. Praha: Novela bohémica, s. r. o., 2012

HING-YUK WONK, Cindy. *Film festivals: culture, people, and power of the global screen*. Rutgers University Press, 2011

Steven Gaydos, ed., *The Variety Guide to Film Festivals: The Ultimate Insider's Guide to Film Festivals around the World* (New York: Berkley, 1998)

Graveland, Mariska; , de Jong , Frits; Kempers, Paul: *De broertjes van Zusje De nieuwe Nederlandse film 1995 - 2005*:. International Theatre & Film Books, Amsterdam, 2006

SKOPAL, Pavel. *Naplánovaná kinematografie. Český filmový průmysl 1945 až 1960*. Praha: Academia, 2012

BAUER, Olga. *Fund-Raising for film festivals in Europe*. Erasmus University Rotterdam, 2007

Jaarverslag 2011-2012 Stichting Filmfestival Rotterdam

Jaarverslag 2012-2013 Stichting Filmfestival Rotterdam

Beleids en activiteitenplan IFFR Festival Stichting Filmfestival Rotterdam

FELCMAN, Jakub. Dortíček MFF Karlovy Vary 2009. *Cinepur* 16, 2009, nr. 65, pp. 6-9. ISSN 1213-516X.

ČENĚK, David. Šary vary aneb stav jednoho českého festivalu MFF Karlovy Vary 2009. *Cinepur* 16, 2009, nr. 65, pp. 10-12. ISSN 1213-516X.

KOLÁŘ, Jan. Střídavě oblačno, misty film MFF Karlovy Vary 2010. *Cinepur* 17, 2010, nr. 71, pp. 6-7. ISSN 1213-516X.

Promotéři festivalového roku. Anketa o dramaturgii, roli a potížích českých filmových festival. *Cinepur* 18, 2011, nr. 75, pp. 56-62. ISSN 1213-516X.

BLAŽEJOVSKÝ, Jaromír. Rozmarná léta a smůla na patách. Hrst poznámek k soutěžní historii karlovarského festivalu. *Cinepur* 18, 2011, nr. 75, pp. 63-66. ISSN 1213-516X.

PROCHÁZKA, Michal. Karlovy Vary: festival souhlasu, nikoliv svobody. *Cinepur* 18, 2011, nr. 77, pp. 6-8. ISSN 1213-516X

KOLÁŘ, Jan. Objevy v krajině dětství. Rotterdam 2012, *Cinepur* 19, 2012, nr. 80, pp. 6-7. ISSN 1213-516X.

PROCHÁZKA, Michal. Spoléhání na reputaci. Karlovy Vary. *Cinepur* 19, 2012, nr. 83, pp. 6-8. ISSN 1213-516X.

TESAŘ, Antonín. Bez Audrey i bez Adély. Karlovy Vary 2013. *Cinepur* 20, 2013, nr. 89, pp. 6-7. ISSN 1213-516X.

ULVER, Stanislav. Rotterdam a úspěšná střední Evropa. *Film a doba* 59, 2013, nr. 1-2, pp. 44-48. ISSN 0015-1068

Online bronnen

<http://www.kviff.com/cz/aktualne/>

<http://www.filmfestivalrotterdam.com/nl/>

<http://new.filmcenter.cz/cz/homepage>

<https://www.eyefilm.nl/en>

[http://respekt.ihned.cz/?p=R00000_authors&article\[aut_id\]=16323100&article\[from\]=60&person\[id\]=16323100](http://respekt.ihned.cz/?p=R00000_authors&article[aut_id]=16323100&article[from]=60&person[id]=16323100)

<http://www.dokument-festival.cz/>

<http://blogs.indiewire.com/sydneylevine/rotterdam-2014-juries-award-films-international-film-business>

<http://www.fantomfilm.cz/?m=201203>

<http://www.filmfestivals.com/>

http://en.wikipedia.org/wiki/Huub_Bals

<http://art.ihned.cz/tagy/IFF-Rotterdam-288103>

<http://www.advojka.cz/sluzby/vysledky-hledani?query=Karlovy+Vary&ofs=0>

Resumé v češtině

Tato bakalářská práce zkoumá rozdíly mezi filmovými festivaly v Rotterdamu a v Karlových Varech. Práce se nezaobírá pouze filmy, které jsou promítány na festivalech, ale zabývá se také dalšími aktivitami festivalů. Rozsah práce byl vymezen na tyto dva festivaly z toho důvodu, že se jedná o nejdůležitější festivaly v obou zemích. Cílem této práce je zjistit zda se festivaly liší výběrem filmů, zda mají vizi, kam by chtěly směřovat a jak doba jejich vzniku formovala program.

Práce je rozdělena do čtyř hlavních kapitol. V první kapitole je popsána historie festivalů a jsou zmíněny nejdůležitější festivaly v České republice a v Nizozemí. Další kapitoly jsou věnovány oběma zmíněným festivalům. Nejprve je pojednáno o jejich historii, protože i dnes okolnosti vzniku obou festivalů mají vliv na jejich fungování a současný profil. Zkoumán byl odlišný důvod jejich vzniku i vývoje. V jednotlivých podkapitolách je dále podána stručná charakteristika porovnávaných festivalů a popis jejich současné formy. Práce si všímá rovněž toho, jakou roli plní popisované festivaly jak ve své zemi, tak i na mezinárodní úrovni.

V poslední kapitole jsou oba festivaly porovnávány z hlediska důležitých čísel - návštěvnosti, počtu filmů v premiéře, počtu podpořených filmů a také je sledována jejich vizuální stránka.

Summary

This thesis examines the differences between film festivals in Rotterdam and in Karlovy Vary. The analysis entertains not only the films screened at these festivals, but it also includes other festival activities. The scope of the paper was defined for these two festivals, as the most important film festivals in both of countries. The goal of this thesis is to find differences in selection of films, if there are the visions of where they would like to aim and how the time when they were created formed their program.

The thesis is divided into four main chapters. The first chapter describes the history of the film festivals in the Czech Republic and in the Netherlands and mentions the most important one. Other chapters are dedicated to the two biggest festivals mentioned above. It describes their history, because even today the circumstances of the origin of these two festivals have an impact on their functioning and current profile. The different reasons of their creation and development were also studied. The subchapters of the thesis are focused on the description of the characteristics of festivals and their current form. The thesis describes the influence of both festivals in their country and at the international level. In the last chapter the festivals are compared by the significant numbers of visitors, the numbers of films in the premiere, the numbers of supported films of both of the festivals as well as their visual sides.

Anotace

Jméno Autora: Lukáš Vlček

Název Fakulty a katedry: Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci, Katedra nederlandistiky

Název bakalářské práce: Vergelijking van Nederlandse en Tsjechische filmfestivals

Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Kateřina Křížová, Ph.D.

Počet znaků: 91 104

Počet stran: 50

Počet příloh: 0

Klíčová slova: filmfestivals, Karlovy Vary, Rotterdam, film, filmmakers, Tsjechië, Nederland

Krátká charakteristika:

Cílem této práce je seznámit čtenáře s problematikou filmových festivalů v České republice a v Nizozemsku. Hlavním tématem bakalářské práce jsou dva největší a nejvýznamnější festivaly těchto zemí – Mezinárodní filmový festival Rotterdam a Mezinárodní filmový festival Karlovy Vary. Nejprve jsou obecně popsány různé druhy filmových festivalů v každé zemi. Poté se práce zaměřuje na charakteristiku a srovnání filmových festivalů v Rotterdamu a v Karlových Varech. Stručně je popsán jejich vývoj, historie a současná podoba obou festivalů. Práce uvádí cíle, s jakými byly festivaly založeny, a zda jsou tyto cíle i dnes stejné. Srovnání obou festivalů je provedeno na základě porovnání jejich programu, návštěvnosti výběru filmů do hlavní soutěže a dalších aktivit festivalu. Práce si všímá rovněž pozice obou festivalů v konkurenci dalších světových filmových festivalů, a jak této pozice dosáhly. Dále je nastíněn možný budoucí vývoj těchto festivalů.